

Natrag k zemlji...

*Kako je krasan planet Zemlja
sa svim što smrtniku treba.
Ne nedostaju prigode,
One, poput kiše, dažde s neba.*

*Kako je bogat ovaj dan i naraštaj
prigodama svake ruke,
što čekaju na tvoju odluku
da se vratiš k zemlji bez muke.*

*Zemlji što je naši oci znojem i suzama
otkupiše za Svemogućeg Boga
da u slobodi i bez straha
žive od plodova truda svoga.*

*Ovo je tvoja šansa, prijatelju što me čitaš,
poslušaj zova zemlje glas.
Sve u ovom životu ima svoj kraj,
Promijeni se nabolje, sad je čas.*

Dr. N. W. Walker

Dr. N. W. WALKER

Tražeci bolji život za tebe od 1910.

Dr. Walker se smatra jednim od najvećih svjetskih znalaca života, zdravlja i prehrane.

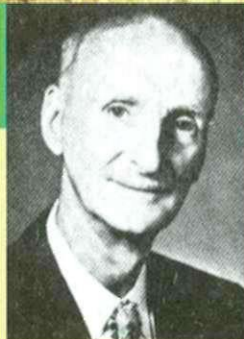
Dr. Walker je od 1910. predsjednik zavoda za znanstveno istraživanje hrane u Norwalku i takođe predsjednik i direktor izdavačke kuće „Norwalk Press“ od 1925.

Njegovo djelovanje je preko 60 godina potpuno usredotočeno na područje proučavanja i pouke kako

živjeti dulje i zdravije. Dr. Walker je i sam primjer krepkog zdravlja u punom smislu riječi, aktivan, radeći šest punih dana tjedno.

Ponosni smo što smo vam omogućili da s dr. Walkerom podijelite „San kao stvarnost“ putem ove međunarodno poznate knjige i odgojnih prikaza.

Bez obzira na godine, krepko zdravlje bi moglo biti za tebe!

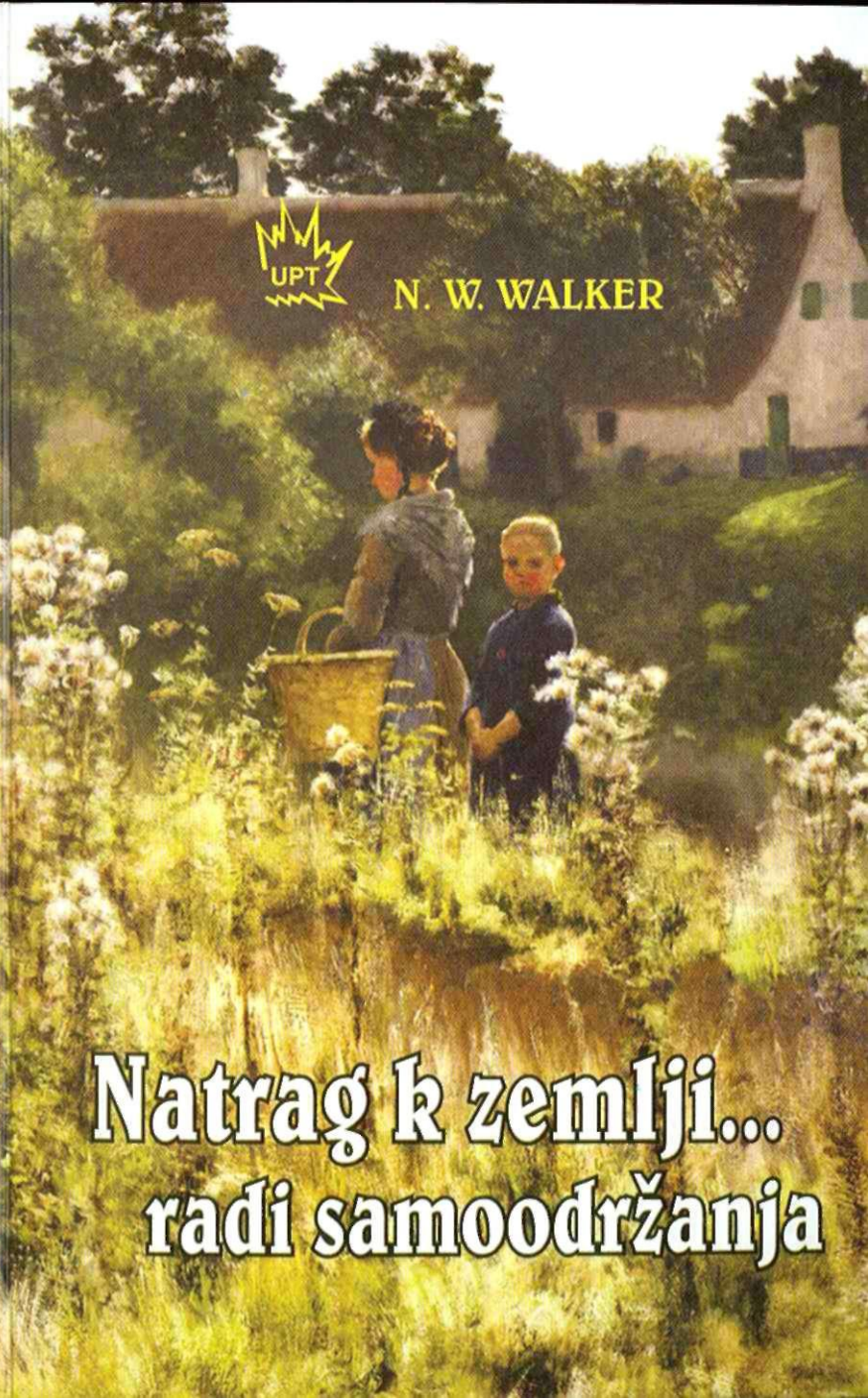

N. W. WALKER Natrag k zemlji... radi samoodržanja

N. W. WALKER

**Natrag k zemlji...
radi samoodržanja**

N. W. WALKER
Natrag k zemlji...
radi samoodržanja

Komentari o slobodi,
na inu života i prehrani

N. W. WALKER

Natrag k zemlji... radi samoodržanja

**Komentari o slobodi, na inu života
i prehrani**

*„Za dvoje te molim, ne uskrati mi dok ne umrem:
Udalji od mene licemjernu i lažnu rije ; ne daj mi
siromaštva ni bogatstva: hrani me kruhom
dostatnim " (Izr. 30, 7-8)*

*Oh, radost plavog neba i istog zraka,
veselog pjevanja ptica,
doma u prirodi u kojem vlada
sloboda od tjeskobe i nestašice!
Biti bliže Bogu u vrtu
nego igdje drugdje na zemlji!*

Ilustracije

Ku a Joyce i Jamesa.	16
Oh, daj mi dom!	63
Ku a i kuhinja	92
Bik pasmine dexter	97
Krava pasmine dexter	98
Patuljaste koze	103, 107
Biserka	111
Biserke	118
Još biserki	120
Perad	125,126,
P ele	127
Gliste.	140
Bijeg od depresije	145
Vidi bebe!	151

Sadržaj

1. Odredi cilj svom životu	9
2. Zar se radi o igri na sreću?	13
3. Tvoja prigoda	17
4. Seoski život te zove.	24
5. Grad i dječak	28
6. Ne maštaj već prioni k poslu.	37
7. Znaš li stoje glad?	41
8. Vrijedi promisliti.	44
9. Kad je prerano za početak?.....	48
10. Što mogu drugi, možeš i ti.	52
11. Više voliš živjeti u gradu?	56
12. Grad i ovjek.....	64
13. Hajdemo!	72
14. Pušenje može biti pogubno po tvoj brak.	79
15. Sušenje hrane.	86
16. Dexter - patuljasto irsko govedo.	93
17. Patuljaste koze.	103
18. Biserka	111
19. Perad: kokoš vrijedi.	121

20. P elja, košnica i med	127
21. Gliste-za tvoje tlo i tvoje zdravlje.	136
22. Uživaj u životu kakav si sanj ao.....	146
23. Zaključak	152
24. Epilog	155

1. *Odredi cilj svom životu*

*Pročitaj svaku riječ ove knjige
i svojim mislima lutati daj
ispod plavog neba i blagih kiša
tamo u dragi seoski kraj.*

Zašto si ovdje na zemlji? Sto Majka Zemlja čuva za tebe? Sto može ponizno tlo učiniti za tebe?

Neki mudri propovjednik napisao: „Samo nekoliko centimetara zemljine površine dijeli nas od smrti.“

Vrijeme je da se vratiš k ZEMLJI. Uči iz iskustva drugih i okoristi se njihovim pogreškama. Drugi su

postigli neovisnost i sigurnost na svojih nekoliko jutara zemlje. Što mogu drugi uiniti, možeš i ti.

Ova knjiga nije nipošto uopćena. Napisana je za tebe i tebi je namijenjena. Tko zna, kad ovu knjigu do kraja pročitáš, možda ćeš otkriti tajnu kako posti i mir usred svjetske halabuke.

Ima li tvoj život smisla? Jesi li zadovoljan sa svojim životom?

Jesi li SRETAN i ZADOVOLJAN s vještinom trkom i stresom svojih dnevnih dužnosti?

ezneš li ikada za EMANCIPACIJOM?

Divan li je izraz EMANCIPACIJA! Zna i OSLOBODI SE! Zna i skidanje okova s roba.

SLOBODA zna i život kakav ŽELIŠ živjeti. Biti slobodan zna i okusiti svu puninu života, živjeti život koji ima CILJ!

Budi stalno svjestan činjenice da sloboda nosi sa sobom veliku odgovornost.

Znaš li za ushit što ga bude ipkaste sunčane zrake dok se jutrom probijaju kroz krošnje drve a, smiraj sunca što miluju zapadni nebosklon pale i ga vatrom boja koje presijecaju dah? Ushit sjena što se izdužuju tkaju i snene mašte na dnu dubine duše, mirijada svjetala sazvijež a u ledeno-plavoj dubini neba čije zimske noći?

Znaš li ushit što ga stvara topli vjetar što pirka zrakom zasićenim mirisima mladog sijena, ili lahor što

od borova gaja ili mirisnog voćnjaka u cvatu, s omamljujućim dahom divlje kozje krvi i slatkim vonjem jaglaca, šeta ispod nezaklonjenog neboplavog svoda u smiraju dana?

To je ono što je Svemogu i Bog stvorio s posebnim ciljem. Sve je to stvorio za TEBE!

Gra evine od betona i opeke, asfaltne ceste i cementne pločnike napravio je uvijek. emu služe? Svrha im je da drže na okupu ljudsko mnoštvo koje nema nikakva cilja osim svoje svakodnevne jurnjave.

Premnogi su varkom i zabludom uvučeni u vrtlog velegradskog života, a da nisu shvatili ni cijenili ono što im je Stvoritelj odredio time što su se rodili u seoskom okružju koje su napustili.

Sve više ljudi i žena bježi od pritisaka i razaranja velegradskog života, nalaze jedro zdravlje za svoje tijelo i mir za svoju dušu, otkrivaju nanovo smisao svoga života i vlastito samopouzdanje, a povrhu svega obnavljaju vjeru u Svemogu i Boga i njegove darove koji su na njima.

Velegradska samo a mnogima stvara osjećaj usamljenosti, izoliranosti, zapuštenosti i povrhu svega odbojenosti. U samo i životu u polju uvijek može udisati zrak slobode i nesputanosti, može obujmiti prostrtu prirodu, punu svakog blaga što ga ljudsko srce može poželjeti. U tako smirenom okružju uvijek može osjetiti Boga, može razgovarati s Bogom i na i po inače, smiraj i olakšanje. Ljudski životi su veći od svih

glomaznih gradskih građevina. U Beogradu se ne može uživati u divljem cvijeću, raznovrsnim pticama, dražesnim stanovnicima polja i šuma, potoka i brzaka.

Polja i šume nude bezbroj jestivih biljaka, cvjetova, korijenja i bobica, dostatnih za prehranu uvijek i njegove obitelji.

Razumije se da postoji i pitanje privatnog vlasništva, jer ti ne bi htio prestatiti tu u meću, kao što ne bi htio da drugi ulaze u tvoj posjed.

Uzevši sve u obzir, što još čovjeku treba? Samo jedna stvar: da ode na selo i potraži kuću, ne predaleko od mjesta gdje se s vremena na vrijeme može nabavljati potrebne stvari, pa da onda živi životom koji ima smisla.

2. *Zar se radi o igri na sreću?*

*Bi li ti sjedio na obali
i čekao, pun uzdaha,
ne bi li presušila rijeka,
pa da prije eš bez straha?*

*Takve osobe ne žive ve životare
od ozbiljne odluke bježe,
ne bi ni pomakli prstom
dalje od svoga mjesta gdje leže.*

*Koliko ima voljnih da ustanu
i sko e u pustolovni un?
Evojednoga koji se otisnuo na put
zbog života što je smisla pun.*

James je bio mlad ovjek u velikom gradu. Upravo je napunio 34 godine. Poslušajte što on ima re i o napuštanju grada u kojem se rodio, odrastao i oženio. U kolote ini svakodnevice pitao se o tome kako živjeti životom koji ima svrhu.

„10 godina sam radio na istom radnom mjestu. Zašto? Za novac i promaknu e! Odlu io sam da ne u žrtvovati svoje zdravlje za nijedno od toga.

Prije nekoliko godina napustio sam posao. Kod ku e sam zatekao svoju ženu Joyce umornu i razo aranu životom. Naše dvoje djece, devetogodišnji Jimmy i sedmogodišnja Linda, u me usobnoj sva i. A k tomu i ja sada bez posla!

„Dušo, - rekao sam ženi - hajdemo sutra iza i bilo kamo u prirodu. Pripremi sve za dva-tri dana, ako odlu imo toliko ostati.”

Smještaje stanom zavladao mir i iš ekivanje, a djeca su bila ushi ena.

Sutradan smo krenuli bez ikakva plana i programa. Nakon kojih 150 milja došli smo do nekog gradi a i zaustavili se da ru amo. Izlaze i iz restorana ugledao

sam na susjednim vratima natpis „Prodaja nekretnina”. Kao da mi nešto reklo da u em i rekнем mešetaru da želim na i mjesto u polju.

„Baš imam nešto za vas, - rekao je on- ostavite svoj auto, i i emo mojim vozilom.”

Pet milja sjeverno od gradi a zaustavio se na korovom obraslu prilazu k maloj zgradi, na kojoj je nekoliko prozora bilo porazbijano, dva su kapka visila ustranu, drže i se svaki na samo po jednoj šarki. Na zidovima nije bilo ni traga boji.

Nama, gradskoj djeci, mjesto je izgledalo krajnje obeshrabruju e i odbojno, ali mešetar nas je ipak proveo ku om. Korak po korak nam je pokazao kako bismo zgradu uz malu cijenu sami mogli lijepo popraviti. Zatim nas je poveo kroz pravu šumu korova do isto tako oronulih kokošinjca i staje i upu ivao nas u umjetnost popravljanja starih zgrada.

Koliko zemlje ide s ku om? Na moje pitanje rekao mi je 40 akri, a sve uz veoma pristojnu cijenu. (Aker, ili akra, 0.40 ha, u daljnjem tekstu jutro - op. prev.) Vlasnici su tražili 10.000 dolara, ali je mešetar natuknuo, da su voljni za pog a nje sa mnom.

Joyce i ja smo se porje kali. Kona no, rekao sam joj, najamnina ne donosi kamata. Vlastiti dom je jedino mjesto gdje smo slobodni i nezavisni. Pitao sam mešetara, bismo li mogli kupiti ku u i 10 jutara zemlje, s mogu noš u kupovine ostalih 30 jutara nakon 5 godina.

Mešetar je mislio da to može srediti, a tako je i u inio. Od naše ušte evine izdvojili smo mali polog i sklopili pogodbu.

Kad sam mu spomenuo obeshrabruju e stanje korovom obrasle oku nice, iznenadio nas je izjavom: „To je najbolji dokaz da je tlo veoma plodno. Ne ete imati poteško a za uzgoj sve vaše hrane na ovom tlu.”

Priloženi crtež e vam pomo i da vidite kako je sve izgledalo slijede e godine.

Sto su mogli drugi, možeš i ti.

3.

Tvoja prigoda

*Kako je krasan planet Zemlja
sa svim što smrtniku treba.*

*Ne nedostaju prigode,
One, poput kiše, dažde s neba.*

*Kako je bogat ovaj dan i naraštaj
prigodama svake ruke,
što ekaju na tvoju odluku
da se vratiš k zemlji bez muke.*

*Zemlji što je naši oci znojem i suzama
otkupiše za Svemogu eg Boga
da u slobodi i bez straha
žive od plodova truda svoga.*

*Ovo je tvoja šansa, prijatelju što me itaš,
poslušaj zova zemlje glas.
Sve u ovom životu ima svoj kraj,
promijeni se nabolje, sad je as.*

Ovaj zanimljivi svijet u kojem živimo još uvijek je pun prigoda za utira e novih putova, iako se ini daje sva zemlja zaposjednuta i ima svoga vlasnika.

Nije bilo vremena u kojem je bilo zanimljivije živjeti kao što je vrijeme našeg naraštaja. Svakodnevno zahvaljujem Svevišnjem Bogu što je stvorio ovako divan planet ZEMLJU i sve što je na njoj, i što mi je omogu io da živim dovoljno dugo da vidim nevjerojatni napredak što se dogodio za vrijeme mojega života.

Danas, ako živimo na farmi, ne moramo prolaziti kroz sve one poteško e koje su prošli naši preci što su naselili ovu veliku zemlju. Oni su bili toliko zauzeti podizanjem domova i borbom za svakodnevni opstanak, daje sama borba za goli život bila herojski in, u kojoj su preživljavali samo jaki i hrabri.

A kad se naša velika zemlja razvila dotle da je nacionalni bruto proizvod omogu io opskrbu proizvodima i uslugama po cijeni dostupnoj i siromašnima, svijet se po eo mijenjati. Roditelji, ro eni i odrasli za vrijeme ekonomske krize, nisu htjeli da njihova djeca trpe iste poteško e koje su oni pretrpjeli. Tako je naraštaj za naraštajem nastojao pružiti svojoj djeci što više zemaljskih dobara, sve dok se današnji naraštaj nije kona no pobunio protiv materijalizma.

Prou i ovaj mladi naraštaj i otkrit eš da se radi o vrlo zanimljivom izdanku mladog svijeta. Ve inom su dobro školovani, ali su potpuno izgubljeni u odnosu na materijalne ambicije. Oni traže i traže, nastoje i na i nešto što bi u sebi sadržavalo kakvu pravu vrijednost, a kada na u odgovore na svoja pitanja, spremni su po eti živjeti osmišljenim životom.

Ovaj mladi svijet promatra svoje roditelje i ostale bivše naraštaje, te neopozivo odlučuje da ne želi nastaviti takav slijed pokoljenja, jer, op enito govore i, njihovi roditelji i, možda, djedovi nisu nikada okusili pravu sre u. emu bi onda oni nastavili njihovim stopama? Ovaj mladi naraštaj želi STVARNI, VRIJEDNI ŽIVOT, ako mogu ikako do njega do i.

Pobuna ove mladosti je otvorena i bezobzirna, što se vidi po njihovu odstupanju od svega što se smatra „pravovjernim“ - bilo da se radi o njihovu odijevanju, ešljanju, govoru ili na inu života.

Svemogu i Bog je pozemljarijima dao ispravne smjernice. To je opisano u njegovu priru niku - Svetom Pismu. Izrekao je nedvosmislenim rije ima blagoslove što e si i na one koji odlu e slijediti njegove upute. Jasno je nabrojio prokletstva i bijedu koju mogu o ekivati oni koji svojevoljno odaberu i i vlastitim putem, ne obra aju i pozornost na njegove opomene.

Priznat u da smo kojih dvadeset godina i ja i moja žena mislili da poznajemo Sveto Pismo, budu i da smo oboje imali izvrstan vjerski odgoj. Ipak, kad nam je napomenuto da pozornije prou imo 10 zapovijedi, ostali smo iznena eni. Kad nam je žarko preporu eno tre e poglavlje proroka Malahije, bili smo stvarno zate eni i potreseni. Ovo poglavlje govori o davanju Bogu desetine od sveukupnog našeg prihoda. Poznaj se kao Zakon o desetini. Hajde pro itaj to poglavlje, pa eš bolje razumjeti što se nama dogodilo.

Odre eno je prije tisu e godina i ta je odredba ostala na snazi do današnjeg dana, daje temelj Božjeg naroda DOM, iji su ukras dražesna, zdrava djeca. On je zacrtao plan po kojem muž treba ljubiti i štovati svoju ženu, a ona da ljubi njega i bude skrbna supruga i majka puna ljubavi. Mužu je dužnost da opskrbljuje dom svime potrebnim. Žena se treba brinuti o domu i u initi ga ugodnim boravištem u kojem e oboje sa svojom djecom živjeti u sre i. Zajedni ka im je dužnost pou avati i odgajati djecu po napatku Njegova priru nika, Svetog Pisma, tako da rastu u zdravlju, snazi

i razboru, te u svoje vrijeme na u supružnike iz sli nih obitelji i nastave proces održanja ljudskog roda. Tako e se planet Zemlja mo i napu iti snažnim, zdravim i bogobojaznim osobama i izrasti u SNAŽNE NARODE.

Povrh svih velikih naroda na Zemlji stoje naše Sjedinjene Ameri ke Države, budu i da su ih utemeljili naši preci koji su tražili zemlju gdje bi se mogli klanjati Bogu po svojoj volji, a da ne moraju slijediti nikakvu vrstu religije u koju ne bi vjerovali i koju bi im diktiralo neko drugo ljudsko bi e.

Mi smo otvorili vrata ljudima iz svih zemalja koji su bili potla eni i žudjeli za slobodom. Sloboda je toliko utkana u naše bi e, da se svatko osje a spremnim za nju sve žrtvovati. Naš mla i naraštaj danas nastoji o itovati tu slobodu u svakom vidu svoga života. Ali nitko ne može biti slobodan ako živi suprotno Zakonima iz knjige što ju je Bog dao svome narodu.

Ono što ini život tako zanimljivim je injenica da svatko u ovoj velikoj zemlji ima mogu nosti raditi što god mu se sviđi.

Na prvi pogled može izgledati da nikomu nije teško napraviti pravi izbor, ali nije baš tako lako. Školovanje je dostupno svima koji ga žele, ali ima mnogo stvari izme u kojih treba odabrati, tako se mnogi lako zbune. To je kao kad stojiš kraj stola prepuna najbiranijih jela od kojih curi voda iz usta, pa se ne možeš odlu iti što bi, budu i da želudac ima ograni enu zapreminu, pa ne bi stalo ni toliko da se od svakog tako privla no izložena

jela uzme po malo. Ključno je pitanje, što uzeti da uzmognem potpuno uživati u jelu i osjetiti se zadovoljnim i sretnim nakon jela? Mogu li izbori stvarati zabunu i neodlučnost, što baš nije najsretnije stanje. Tako je i u životu. Javlja se isto pitanje: - Što bih trebao učiniti i što bi bilo najbolje za moju obitelj i za mene?

Kako je naša velika zemlja proizvodila sve više, usluge su postale bolje i dobra obilnija, nismo više trpjeli nestašice, svatko je mogao uživati u plodovima naše proizvodnje i vlastitog rada, pa su mnogi pošli seliti u velike gradove, gdje su godinama sanjali o tome da će ondje naći i bolji život i veće kulturne pogodnosti za svoju djecu.

Beskrajni niz nesretnih otkrića i izuma suvremene znanosti unio je u naše domove luksuza i takozvanih pomagala više nego smo sanjali da je moguće, i to po svima pristupaćim cijenama.

Sjećam se da sam prije mnogo godina čitao u novinama o onjima koji su cijeli svoj radni vijek u Uredu za patente Sjedinjenih Država u Washingtonu.

Članak je objavljen u povodu njegovog samoubojstva. Razlog koji je naveo u oproštajnom pismu bilo je to što je izumljeno sve što se moglo izumjeti, pa za njega nije ostalo ništa drugo osim samoubojstva.

Netko bi pomislio da će sve ta nova dostignuća današnjice donijeti sreću i zadovoljstvo u naše domove. Je li zaista tako? Upravo suprotno! Ti isti izumi koji bi

nas trebali osloboditi tuge svakodnevnog života i omogućiti nam da imamo stvari za koje nikad prije nismo imali vremena, proizvode suprotan učinak. Katkad nam se čini da smo postali „robovi modernog života“, od kojega se ne može pobjeći. Što učiniti s tim u svezi, veliko je pitanje što se danas postavlja pred svakog od nas.

4. *Seoski život te zove*

*Nek naša neprestana iskrena molitva
ište više svjetla, više snage za podnijeti
naš dio tereta i vaja,
što polovicu ljudskog roda u gradu
slama od gluhog o aja.*

*Oh, patni ko i tužno ljudstvo!
Oh, vi potišteni što do grla
utonuste u bijedu!
Strpljivi, usprkos trpljenju.
A kad vam iz srca jakim mlazom
šikne iz dubine vrelo,
svi ete nabujati žudnjom
za mirom što ga nudi selo.*

Posvudašnja glad ne prije i biljkama da bujaju tamo gdje ima dovoljno vlage. Tisu e divljih trava i biljaka je JESTIVO, prikladno za ljudsku hranu, esto hranjivije od uzgojenih biljaka. Jestive trave i divlje biljke mogu se u prirodi na i na gotovo svakom koraku. Ne rastu na gradskim betonskim zdanjima, ni na cementnim nogo-
stupima, niti na asfaltnim kolnicima.

Korijenje tih divljih biljkaka obi no doseže do deset, ili ak petnaest metara duboko u tlo, gdje skuplja vlagu i kemijske elemente kojih nema na površini.

Sto može zemlja ponuditi? Koje su prednosti življenja na 5 ili 10 jutara zemlje, u okruženju polja, pašnjaka, gajeva i blatnih poljskih putova?

Osim što se ti e hrane, misli na ZDRAVLJE i na to koliko je na eto zaga enim zrakom velegrada i prigradskih podru ja. Usporedi najbolje što grad ima s istim zrakom i op im ugo ajem što ga stvaraju polja i šumarci, brda, brežuljci i žustri potoci sa svojom neiscrpnom raznolikoš u i množinom jestivog samoniklog bilja.

Mnoge omražene i prezirane biljke su hranjive. Ratari ne cijene njihove hranjive sastojke. Biljke koje oni smatraju štetnim korovom možda iz podzemnih tokova prehranjuju i navodnjavaju njihove usjeve. Mnoštvo ljudi po svijetu posve prirodno koristi korov i samoniklo bilje kao hranu i od njih zapravo živi tijekom cijele godine, od prolje a i ljeta do jeseni, beru i i uvaju i besplatnu opskrbu za zimu.

POZOR! - Dok bereš jestivo bilje i korijenje, pripazi da ne prestupiš na tu i posjed.

Ovo obilje jestivih divljih biljaka je dodatak uzgoju tvojeg vlastitog povr a, vo a i jagoda, to jest onomu što je tvoja obitelj navikla jesti. Obra ivati vlastiti vrt je najljepši i naju inkovitiji mogu i oblik zdrave tjelovježbe.

Pretpostavljam da se pitaš, ho eš li jedu i vo e i povr e dobivati dovoljno bjelan evina. Što misliš, koliko ti je potrebno bjelan evina dnevno? Ako dnevno jedeš više od 120 do 180 g koncentrirane bjelan evine, pretjerao si. Ustvari, dvoje jaja zadovoljava dnevne potrebe odrasla ovjeka za visokokvalitetnom bjelan evinom, s tim da jaja nisu „tvorni ka“. Da bi jaja bila dobra i hranjiva, kokoši nesilice moraju uživati potpunu slobodu lutanja i eprkanja po dvorištu ili imanju. Kad su kokoši strpane u krletke, jaja im gube oko 25% hranjive vrijednosti, uglavnom zato što ih pijetao nije oplodio. A i stoga što se zbijanje u krletke protivi prirodnoj slobodi kretanja, kljućanja i eprkanja po tlu, tako kako to traži priroda.

Kokošji izmet je vrlo koristan sastojak gnojiva.

Perad tako er može biti pomo ni izvor tvoga predra una. Tuće kokosa može snijeti 200 do 250 tuceta jaja godišnje. Jedan pijetao je dovoljan za oplodnju desetak kokosa, a uz pomo automatskog inkubatora možeš uzgojiti zavidan broj pili a svake godine.

Ako imaš djece, trebao bi držati nekoliko bantam kokoši. Njihova nazo nost u vrtu ili polju uvijek razveseljava srce. Tako su lijepe za gledati! Tema o peradi bit e šire obra ena u slijede em poglavlju.

Ako budeš držao biserke, ne e ti trebati nikakav pas uvar. Kad su one na imanju, njihovo kriještanje postane zaglušuju e, im se nešto strano približi, bilo to ljudsko bi e ili koja grabežljiva životinja ili ptica. Osim toga, jaja od biserki mnogi smatraju delikatesom. Poglavlje u nastavku bit e ti bez sumnje zanimljivo. Svakako ga prou i!

Nemoj zaboraviti na med. Dvije - tri košnice možda ne izgledaju velika stvar, ili e se initi preskupima za po etak. Ali kakvo je to ulaganje! Posebno mu vrijednost daje samo zadovoljstvo da iz godine u godinu proizvodiš svoj vlastiti med, ist, neprokuhavan ni razrije en.

Nadalje, trebaš imati p ele zbog oprašivanja povr a i vo a. O tomu e tako er biti govora u idu im poglavljima. Pretpostavlja se da znaš, kako nikad ne smiješ rabiti še er. Kad bi koja poštena i dobro upu ena vlada postala svjesna štete što je še er ini ljudskom organizmu, še er bi bio proglašen otrovom i zabranila bi se njegova proizvodnja i prodaja. Rabi med za sve što želiš zasladiti.

A što se ti e dnevne opskrbe potrebnim bjelan evinama, koštunja e, sjemenke i sjemenske klice su vrlo dobra i bjelan evinama bogata hrana koju se ne smije zanemariti.

5. *Grad i dje ak*

*Tko bi znao dje akove misli?
One se poput magneta lijepe na sve oko sebe.
Pusti da otac i sin na selu uživaju
rade i skupa na imanju koje su odabrali.*

*Dje ak e rasti kao ognjem prožet.
Budu nost je ocrtana u o evoj blizini.
Njegove misli i ideali postaju sve viši,
to je najbolja škola za svakog dje aka.*

Da bi se odluka o preseljenju iz velegrada na selo temeljila na vrstnim razlozima, treba prije svega osje ati

potrebu i jasnu želju za seoskim životom. Oti i na selo samo da bi se pobjeglo od svega, bez dubokog poticaja da podmetneš le a pod osovinu i ostvariš uspjeh vlastitim naporom u obradi zemlje i u svim drugim poslovima potrebnima za održavanje gospodarstva, samo e stvoriti u tebi ve i osje aj promašenosti i nezadovoljstva.

Obitelj s djecom je, bez ikakve sumnje, prikra ena žive i u velegradu. Veoma rijetko se doga a da se otac druži sa svojim sinovima, jer mora oti i od ku e u rane sate i ne vra a se skoro sve dok djeca nisu ve legla. Nemaju prigode za uspostavu veza.

Nije onda udno što dje aku, nakon što napusti dom, nije lako brinuti se o sebi, budu i da nije imao s ocem dnevnoga kontakta koji bi mu stvorio osje aj sigurnosti.

U svezi s ovim pro itaj slijede e razlaganje o dje a kim danima, to no tako kako ga je Oscar E. Torkelson iznio pod naslovom:

„JA SAM IMAO OCA”

Ako sre om imaš djece, pogotovo dje aka u obitelji, nema potrebe da išta dodajem. Torkelsonova trijezna pri a bi trebala potaknuti svakog oca na razmišljanje o tomu kako bi on i njegova obitelj mogli biti sretni, slobodni i uspješni napuštanjem ograni enja velegradskog života i odlaskom u Božju otvorenu prirodu.

Torkelsonov rani odgoj uz oca na seoskom imanju stvorio je podlogu na kojoj on sada postupa kao dobro uravnotežen odrasli muškarac i pomaže drugima kao savjetnik za bra ne, obiteljske i dje je probleme. Živi u Gibsoniji u Pennsylvaniji (Route 1, Penn. 15054). Duboko sam mu zahvalan što mi je dopustio da njegovo razlaganje uvrstim u ovu knjigu.

Trinaestero nas je sjedilo u krugu u grupi za osobni uzrast.

Sjedili smo tamo dva sata tjedno, nastoje i uspostaviti kontakt s našim nutarnjim Ja. Možda smo se mogli zvati grupom prosvijetljenih. Povremeno bi se jedan od sudionika usudio razotkriti svoju nutrinu, traže i pomo u pronalaženju sama sebe. Ja sam bio tamo po zadatku iz jednog školskog predmeta.

Primijetio sam daje sudionicima bilo teško govoriti o svojoj dugotrajnoj srdžbi prema vlastitom ocu. Vladala je napeta šutnja kad bi netko priznao neprijateljske osje aje prema svojoj supruzi. Svi smo se upleli u nastojanje da pomognemo ovjeku izi i nacistu s obzirom na svoje homoseksulane sknosti. Jedan ovjek nas je sve rasplakao govore i nam o svojoj borbi s fizi kim problemima. Tijekom jedne sjednice cijela dva sata nitko od nas se nije ni pokušao nasmiješiti, slušaju i tjeskobnu ispovijest ovjeka koje je prisiljavao sama sebe da ostane u propovjedni koj službi - živio je 20 godina u laži.

Jedno po jedno stvarno Ja otkrivalo se sa svojim stvarnim problemima. Po eo sam osje ati da se neki od sudionika pitaju, zastoja ne otkrivam svoje tajne. Vidio sam poglede koji kao da su govorili: „Htjeli bismo vidjeti što ima iza tvoje fasade.“ Pritisak je bivao sve ja i. „Još samo malo pa e puknuti!“ Svaki lan ovakve grupe ima osobnost, a i grupa kao takva ima osobnost. Odatle je vjerojatno i došao izraz „grupna dinamika.“ „Mi trebamo znati tko si ti.“ Ja sam i dalje samo slušao i osje ao kako neprijateljstvo raste.

Alija nisam imao problema. Oh, razumije se, imao sam problema, ali ne tako velikih da se sam ne bih mogao nositi s njima. Smatrao sam da bi me grupa smatrala lažovom, ako ne bih mogao razgoliti svoje probleme. Ja sam suosje ao s ostalima u njihovim poteško ama, ali nisam imao ništa u usporedbi s njima. Svi problemi kojih bi se mogao sjetiti izgledali su tako nestvarni, tako tri avi, tako djetinjasti da bih, ako bih ih iznio pred grupom, bio u gorem položaju nego da ih uop e nisam spomenuo.

A onda sam jedog dana zapitao Toma, kako je riješen izvjesni profesionalni problem što ga je on poodavno obznanio. On je oštro uzvratilo: „Želiš li mi pomo i, ili želiš znati kako je problem riješen?“

„Pa ja zaista - odgovorio sam - nisam smatrao da ti je pomo potrebna. Da pravo kažem, ja sam jednostavno htio znati kako je sve završilo.“ Dvadeset i etiri oka zaokružiše uokolo pa se zaustaviše na meni.

lanovi grupe su nastojali prodrijeti kroz moje nasmiješeno lice i otkriti stvarno odbojnu osobu koja se, po njihovu mišljenju, iza njega krila. Alija sam nisam tu osobu mogao naći, pa sam im tako i rekao. Orville zapita: „Što ti zapravo oekuješ od nas? Ljubav?”

„Da, - odgovorio sam - ali ne nešto mnogostruko poput grupnog zagrljaja. Samo vaše razumijevanje i ljubav.”

Sylvia reče: „Možda ti nisi svjestan svojih osjećaja. Zar te tvoj tata nije nikad zagrlio?” Vidjelo se, da se željela uhvatiti u koštac s mojom bešutnošću.

Tada je poela moja priča.

Ne mogu se sjetiti da me je moj otac ikad zagrlio, ali ja sam osjećao njegovu ljubav, i to jako. Djed i baka su ga imali prvoga nakon što su doselili iz Norveške. Bio je odgojen u shvaćanju daje muž glava kuće. Nitko nije Oca dovodio u pitanje. Moja dva starija brata su držali odstojanje od njega. Rješavali su svoje osobne probleme i svoja uvjerenja držali za sebe. Sedam godina nakon mojega rođenja, moj otac se promijenio.

Nije želio odvojenost, koju je sam oko sebe stvarao.. Nakanio je iskreno biti moj pravi drug i u tome je uspio.

Kad mi je bilo pet ili šest godina, pomagao sam tati (zvali smo ga tatom sve dok nismo odrasli). Sлагali smo nekakva drva pokraj staje, na našem imanju od 60 jutara U isto ime Kansasu, i pritom mi se trijeska zabola u ruku pa me je boljelo. Nisam smio dopustiti da me vidi

kako plaćem. U tom se ukazala prilika, okrenuo sam se prema kući, s nakanom da mi mama izvadi trijesku.

Tata je vidio da me boli, a vjerojatno je vidio i moj sram i smetenost. Otkivao sam da me ukoriti što sam bio tako nespretni. Umjesto toga ljubazno me je zamolio da mu pokažem ruku. Potom mi je rekao da misli kako bi mogao izvaditi drvce svojim džepnim nožem. Držao je nježno moju ruku u svojoj žuljevitoj šaci. Pažljivo je radio, pitaju i pritom da li me boli previše. Izvadio je iver. „Kladim se da boli, bio je jako duboko,” — dodao je suosjećajno. Od tada se ne sjećam ni čega osim dubokog povjerenja u tatu.

Stalno sam mu bio za petama. Sestre su se brinule za red u kući, a mama oko kuće. Moja starija brata su bili veći toliko odrasli da su pomagali stricima. Ja sam bio tatin pomoćnik. Moj život se vrtio oko tate i tatine farme.

Izgledalo je da je tata u vezi s cijelom prirodom. Mogao je proreći oluju po zviždanju telefonskih žica. Uspravio je jedan stari šuplji stup, kako bi se modrovoljka u njemu mogla gnijezditi. Znao je kad će se rojiti pčele i u takvim prigodama već bi imao pripremljenu košnicu. Izgleda da je znao kad kokoš sakriva svoje nesilište. Mogao je reći, koliko treba da krave obore ogradu i provale u kukuruzište.

Priča o tome kako guske lete na jug. Tumačio opasnosti od nabujala potoka. Otkrio je svoj strah od pošasne najezde skakavaca. Opisao je 17 godina

preobrazbe cvr ka. Ja bih puzao po granama beru i jabuke s vrha, dok je tata brzo inio sa zemlje. On je izoravao krumpire, a ja sam ih kupio.

Od moje osme ili devete godine u zimskim ve erima muzli smo u staji ugrijanoj kravljom toplinom i osvijetljenoj petrolejkom. To je uvijek bio glavni doga aj dana. Razgovarali smo sve od po etnog zvonkog udaranja mlije nog mlaza u dno prazne muzlice do mekane glazbe napola pune posude. Govorili smo o školi, o telenju krava, o iskrenosti, o vjeri, o zdravlju. Katkad bismo usmjerili mlije ni mlaz u otvorena ma kina usta i smijali se ishodu. Katkad bi šum mužnje umuknuo, ostali bismo u razgovoru pod mutnim svjetlom, jedino što zvuk kravljeg preživljanja nije prestajao.

Ne znam zastoje tata htio da s njim idem u šumu i da mu pomažem sje i drva za zimu, jer bi on to bez sumnje sam u inio puno brže. Ja sam jedva mogao držati svoj kraj dvometarske pile, ali sam izdržao. Imao sam svoju sjekiru i bio pou en da ne udaram njome po zemlji kako bih je sa uvao oštrom. Dužnost mi je bila mazati uljem pilu protiv r e. Za ljetnih suša dužnost mi je bila goniti goveda opustjelim putovima. Kupio sam jaja po kokošinju i napajao mazge. Bilo je zabavno. Tata je trebala moja pomo . Pokazao mi je kako i i pre acem. Pohvalio bi me kad bih posao obavio dobro i brzo.

Tata je volio zabavu, ali ne buku. Pozivali smo stri eve i brati e na lubenice. Lubenice su bile hla ene u

podrumu. Bilo je izleta s pe enjacima i likerom od breskve. Tata je uvijek uvao rezervnu bocu, obješenu o visokoj grani, te ju je s vremena na vrijeme provjeravao s dugih ljestava. Tata je nazuvao cipele s klizaljka kad bi se bara smrzla. Nama je pomagao da pri vrstimo remenom klizaljke na obu u. Nije imao novaca da nam kupi nove, ali je na rasprodajama kupovao rabljene. Tata nam je pomagao popravljati i premazivati saonice. Tata nam je pomagao oko bicikla s drvenim okvirom. Sto mi je bilo drago slušati tatu kako se smije! Kako sam se bojao njegova prijekornog pogleda!

Kako sam bivao stariji, preuzimao sam sve više poslova i briga oko farme. Tata je radio kod susjeda, lijepio zidni papir, bojao, popravljao. Sve više je ovisio o meni, a ja sam mu volio uga ati. Nikad me nije poljubio ni zagrlio. Ja sam poznavao njegovo škiljenje i poglede, njegovo namigivanje, smijeh, gun anje i šutnju. Uop e nije bilo pitanje kakvi su naši odnosi. Nikad nismo sakrivali svojih osje aja, a imali smo toliko toga o emu smo osje ali isto.

A onda sam, u 17. godini, odlu io oti i u školu s internatom. Kako sam samo eznuo za domom! Mislio sam o tati kako sam muze krave. Mislio som o tati kako ide sam u šumu. Mislio sam o tati kako sam runi kukuruz. eznuo sam za malom farmom, za sigurnoš u i sre om opuštenog, osmišljenog života. Odgojen sam u ljubavi i povjerenju. Ne vjerujem da u meni ima mržnje ili zlopam enja. Ja volim ovakav na in života.

Dvanaest pari o iju što su bile uprte u mene, bile su sada prijateljske o i. Nitko me nije prekidao niti protuslovio. Nisam osje ao da me nisu razumjeli. Nisam bio pritvorica, ak ni za tih 12 lanova. Što je najbolje, osje ao sam se pravim. Osje ao sam tatinu dobrotu i što je dobrota i veli ina zna ila za mene dok sam rastao. Ja nisam trebao biti u grupi. Ja nisam imao problema. Ja sam imao tatu.

6. *Ne maštaj ve prioni k poslu*

*Ako si iscrpljen i satrven
zbog tuge koju bi htio zaboraviti,
pro itaj štivo što e pomo i
tvome srcu da ne klone i duši da ne zaspe:
Idi gdje su šume i brežuljci,
gdje suze ne zamagljuju pogled na prirodu.*

Longfellow

*Svježi beskraj pono nog zraka
mom duhu slatki po inak pruža,
da bi ga ujutro osvježilo
arobni miris opojnih ruža.*

Kakvo proturje je! Postali smo preoptere eni, iscrpljeni i nervozni zbog posla i okružja u velegradu, a ipak navika toliko djeluje na našu podsvijest da izgleda kako bi nas samo neka nadnaravna sila mogla istjerati iz našeg brloga.

Kako esto inimo ono za što smo se zaklinjali da to ne emo nikad u initi, a nakon toga uvidimo da smo u inili najbolju stvar. Je li se to tebi ikad dogodilo? Jesi li otkrio da se jedna vrata nikad ne zatvore, a da se druga bolja ne otvore?

Ti možeš re i da voliš velegrad, da nikad ne bi otišao na selo, da su ti potrebni susjedi i djelatnosti što te okružuju u velikom gradu. Želiš biti u stalnom dodiru s ljudima. Možda tamo i pripadaš. Ili nisi možda nikad živio na selu. Možda si bio ro en na selu, ali si iz njega otišao kao dijete a da bi znao za nešto bolje.

Znaš li ti što zaga eni zrak velegrada i predgra a ini ljudskim plu ima? Ako si ikad prou avao plu a gradskih stanovnika, razumjet eš, zašto toliki stanovnici gradova ne uspijevaju dose i sretne i zdrave kasne godine, niti otkriti kako je, nakon mnogih godina iskustva, život zanimljiv i produktivan i u starosti, koja bi trebala biti najbolje doba našega života.

ovjek koji gleda unaprijed smatra se sretnim, a neodlu nim misliocima se gubi trag. Uspjeh i postignu e mogu biti plod promišljenog planiranja u bilo kojem dobu života.

Velegradski život zbilja ima mnoge prednosti, to je izvan svake sumnje i pitanja. Ipak, ono što je važno je SADA, ili je to možda neizvjesna budu nost? Zdravlje, snaga, energija, živahnost, sloboda i nesputanost ne postižu se odmah, kao na zapovijed. Nema usporedbe izme u ovih oznaka zdravlja što su od po etka svijeta bile odre ene ovjeku da ih uživa žive i u prirodi, i opisanog okruženja života u velikom gradu.

Svemogu i Bog je stvorio Zemaljski raj kao uzor, kao primjer za nebrojene nadolaze e naraštaje, ali je ovjek istjeran iz raja zato što nije poslušao Božje upute. (Post 3,17)

Ne možemo živjeti bez hrane. U normalnim uvjetima ovjek ne može uzgajati svu svoju hranu u nekom velikom gradu. Stoga je ovisan o drugima, o trgovinama i tržnicama, o prijevozu i, kona no, o ratarima i vrtlarima koji uzgajaju hranu - NA SELU.

Pojedina ne obitelji s ku om i s nekoliko jutara zemlje mogu slijediti zakon opskrbe i preživljavanja, jer uzgajaju ve inu svoje hrane. Nije tako sa svijetom u gradu. Stanovnici gradova su potpuno ovisni o ponudi i potražnji, to jest o nepredvidivom stanju ekonomije.

Tu je, nadalje, i ozbiljan problem eksplozije pu anstva, što dovodi do toga da su prostrane površine,

koje služe za proizvodnju hrane, postale poželjne za stambenu i industrijsku izgradnju. Tvojih 5 ili 10 jutara zemlje na dobroj lokaciji mogu te zaštititi od pritješenja i osigurati tvoju budućnost u ekonomiju. Mogu opskrbiti tebe i tvoju obitelj sredstvima samoodržanja i možda i preživljavanja.

Ako je tvoje malo imanje blizu naselju ili manjem gradu, imat ćeš velike mogućnosti prodati višak hrane, koja će svakako biti kvalitetnija od one što je nude mjesne trgovine.

Ako uzgajaš prehrambene proizvode kvalitetnije od lokalnih, potražnja će biti veća od onoga što ćeš moći ponuditi. To je uvijek neizbježno.

Nadalje, takvo stanje će biti korisno za obitelji koje ne uzgajaju vlastitu hranu i koje će biti zainteresirane za tvoje proizvode. Njima će to biti usluga, a tebi dodatni prihod.

Kakva slučajnost! Upravo kad sam završio tipkanje ovog poglavlja poštar mi je donio poštu, a prvo što sam vidio bilo je pismo od mogega prijatelja Henry Marshalla, koga ćeš upoznati u slijedećim poglavljima ove knjige. Zanimat će te ovih nekoliko redaka:

„Znaš, već inače nas je zarobljena i zaslijepljena gradskim svakodnevnim životom, uključujući i TV i novine, tako da samo u posebnim prigodama - kao kad sam nedavno letio iz Los Angelesa u Floridu i natrag, a onda vozio od Kalifornije do Wisconsina - shvatimo koliko ima prekrasne, nedirnute i nenarušene zemlje. Bogu hvala!”

7. *Znaš li što je glad?*

*Ima li koga da ne bi volio smirenu narav
oblaka što nadvisuju brdo i dol,
šumnog potoka u gustom gaju
što skakuće preko obila u taka?*

*Plava nebesa, srebrne oblake i i skladan cvrkut.
Lugove kroz koje raste rastvorene krošnje proviruje sunce.*

*Cvijete, lišće, živice oko polja,
paletu boja na perju divljih ptica
i protok oblaka što miješaju
sunce i kišu u travanjskom vjetru,
da bi u svibnju obukli plavu odjeću u
mirisnu od ruža i svježeg sijena.*

Stariji svijet se dobro sjeća nacionalne financijske krize. Mladi žive u prividnom stanju samozavaravanja, iz kojega zaključuju da, ako sada sve ide dobro, onda je sve uvijek išlo i uvijek će i dobro. Navikli su podi i slušalicu i govoriti s nekim na višekilometarskoj udaljenosti, pa misle da je uvijek bilo tako. Budući da mogu pucketanjem prstiju uključiti svjetlo i grijanje, uvjereni su da je svatko tako bio od Nojinih vremena.

Zanimljivo, zar ne? Jesmo li i mi bili takvi u njihovim godinama? Što smo i koliko smo u meuvremenu naučili ili?

Mi koji imamo višegodišnje iskustvo na kojem možemo temeljiti svoje mišljenje, savršeno dobro znamo da katastrofe nadolaze u ciklusima i da su ekonomske krize nacionalne katastrofe.

Suočeni sa stvarnošću u gledamo u budućnost, pa iako ne možemo proreći sudbinu, možemo preduhitriti probleme razborom, oprezom i predviđanjem.

Starost može iskoristiti prednost prošlih iskustava, što se obično naziva iskustvenim oprezom. Oh, da nam je dano služiti se prošlim iskustvom tako da ga usmjerimo prema budućnosti, da se naš pogled u budućnost okoristi pogledom u prošlost!

Starije osobe se mogu sjetiti očajnih uvjeta života za vrijeme kriza. Oni mudriji ili su se već pobrinuli za buduću ekonomsku sigurnost, ili upravo sada rade na tome.

Hoće li mladi i naraštaj u ovomu slijediti stope starijih naraštaja? Mnogi tako i neće. A mnogi su tako već i učinili. Koliki iz ogromnog mnoštva mogu postati svjesni buduće njihove potrebe? Koliko njih se može istrgnuti, iščupati i pobjeći od zavodljive sablasti spekulativne filozofije koja je toliko zaludila neupućene? Na to će odgovoriti samo vrijeme. U meuvremenu mnoga srca će prokrvariti i krvariti, zato što je potomstvo odlutalo od stvarnosti u carstvo opsjena. Koliko god to stajalo, mladež će morati proći školu koju će skupo platiti. Uvijek je tako bilo i pretpostavljam da će uvijek biti tako.

A dotle onkraj velegradskih međa leži široko polje za nova iskustva i za tjelesni, duševni i duhovni rast.

Biljke i danas rastu isto kao i prije tisuće godina, sve od stvaranja bilinstva na ovoj Zemlji. U početku, isto kao i dan-danas, to bilje je stvoreno za uvijek, za njegovu uporabu i korist, za njegovu prehranu i življenje, za njegov opstanak i za dobrobit njegova potomstva. Otud udesna, prekomjerna, neograničena količina jestivog bilja i korijenja, što rastu divlje svukud po ovoj dobroj Zemlji.

*Ah, sad mi se duša sje a
Za nov po etak prigoda davnih
života što iskri u radosti
njiva i šuma i polja travnih.*

*Sada samo u snu gledam
taj kraj sjena, tu zemlju rodnu,
s obiljem plodova za mene,
i više no što treba rodnu.*

8.

Vrijedi promisliti

*Moj duh, poput prozirna zraka
što obla i vrhunce oštre,
iako nije zemaljski, sadrži u sebi
sje anja na ljubavne misli prošle.*

*No u, u tišini grada,
brojio sam sata otkucajne rime,
sve dok me nije strah od smrtno bolesti
preplavio poput plime.*

Dokumenat: dnevne novine „KANSAS CITY TIMES", od 29. kolovoza, 1974. godine:

Nestašica hrane 1974. godine upu uje nas na Sveto Pismo. itamo u Knjizi Postanka, da „Bog re e: - Neka iz zemlje nikne trava i biljke sa svojim sjemenom... I vidje Bog daje dobro... to e ti biti za hranu." (Post 1,11; 12, 29)

1974. godine, zbog posvemašnje gladi po svijetu, ovjek je bio prisiljen smatrati hranom nešto što je zanemarivao stolje ima. Posebno su Amerikanci, koji su ina e najbolje hranjeni narod na zemlji, bili potaknuti uzeti u obzir ono što je Bog napisao ljudskom rodu: „biljke... bit e za hranu. "To isti e u „Kansas City Times", u lanku od 29. kolovoza 1974. Evo izvatka:

ZNANSTVENICI TRAŽE HRANU ME U TRAVOM I LIŠ EM (Citirano iz „Washington Star

Newsa"). Mrkvino lišće, graškova loza, stabljike graha i jezersko raslinje ne smatraju se redovito gurmanskim užicima, ali u svjetlu rasta cijena hrane, slabe žetve i kroni ne gladi u nerazvijenim zemljama, sve veći broj znanstvenika gleda na dosada zanemarene osobine „nejestivih“ dijelova biljaka. „Od dvadeset aminokiselina potrebnih za gradnju bjelanjaka, uvijek obvezatno dobiva 8 iz lišća zelenih biljaka,“ - kaže biokemičar Mark A. Stahlmann. „Ove takozvane „bitne“ aminokiseline stvaraju se fotosintezom u zelenom lišću, zatim se samo djelomično koncentriraju u sjemenju, gomolju i životinjskim proizvodima što ih uvijek konzumira. Pretvaranje bjelanjaka iz lišća u bjelanjak sjemenja stvara veliki gubitak. Od bjelanjaka što se daju domaćim životinjama, samo 8 do 20% dospijevaju u ljudsku hranu. Samo u Sjedinjenim Državama godišnje se gubi s površine 393.000 tona bjelanjaka.“ Trenutno na sveuilištu u Wisconsinu ekipa znanstvenika i inženjera radi na bjelanjaku iz lišća, na što je Stahlmann mislio još dok je 1961. bio u Engleskoj. Tada je saznao da su za vrijeme Drugog svjetskog rata Britanci izumjeli stroj nalik mlinu koji aru, koji može izdvajati bjelanjak iz vlakana lišća, cijede i iz njih probavljivi sok.“

Ovaj poduzetni američki znanstvenik vratio se u Ameriku i dao se na prikupljanje vršika od povrća, krumpirove i graškove cime i vodenih biljaka iz jezera, te ih je pretvarao u kašastu masu i uklanjao vlakna. Sa

svojim kolegama je otkrio, da ove tvari sadrže bjelanjak evine iste, ili skoro iste kakvo je kao i kravlje mlijeko ili kokošja jaja. Sve bitne aminokiseline mlijeka pronađene su u obilnim količinama. U ovim zalihama hrane što ju je Bog pribavio svakom naraštaju od Adama, lako možemo shvatiti da nam je Bog milosno providio opskrbu na najneekvivanijim mjestima. Budući da u našim školama nije više dopušteno poučavati Sveto Pismo, sve je nam teže biti slijediti Salamonovu opomenu: „Sjećaj se svoga Stvoritelja u danima svoje mladosti...“ (Prop 12,1). Jednako je lišće i neka podsjećaju na naš naraštaj da je zanemario Sveto Pismo. Mjesec Zahvalnice bi nas trebao podsjetiti, da ne bismo trebali zaboraviti zahvaliti Bogu za bilje i sjemenje što nam daje namijenio kao osnovnu hranu i kruh života.

(Bilješka: Osim uvodne pjesme, ovaj cijeli članak je prepisan iz časopisa „Biblija u vijestima“ dra. Davida Webbera, svezak L, br. 9.)

9. *Kad je prerano za po etak?*

*Ne, ništa ne pada slu ajno s neba,
jer svime upravlja Providnost.
U svakom razdoblju života i ja, i ti
nalazimo utješan odgovor ako ga tražimo.*

*Nikad se ne zatvore vrata a da se ne otvore
druga, bolja. To je predvi eno za mudre,
koji su spremni i voljni stresti okove
i iskoristiti prigodu kad im se ukaže.*

*Trgni se, prijatelju! Pusti neka se drugi brinu
o svojoj sre i - ili manjku sre e u životu.
Veli anstvena budu nost - sloboda - strpljivo
eka u prirodi tebe i tvoju družicu.*

„Kad sam ja bio mlad, otac mi je dao jedno jutro zemlje. Radi i uštedi sve što možeš, - rekao mi je. - Moraš nau iti sam zara ivati.”

Posadio sam raj ice, jednu novu, otporniju vrstu što ju je uzgojio dr. Norton iz marylandske poljoprivredne eksperimentalne stanice. Mojim susjedima se svi ala ta nova vrsta. „Ho eš li nam prodati sjeme” - pitali su. Prodao sam i po eo posao sa sjemenom.

Uzgoj raj ica financirao je moj studij na marylandskom poljoprivrednom fakultetu. Kad su se kupci po eli javljati iz udaljenijih saveznih država, po eo sam tiskati kataloge. Da, sav ovaj posao je izrastao iz jedne vre ice sjemena za raj ice.

Navedi tekst je objavljen u katalogu g. Otisa S. Twillera, što sam nedavno primio.

Nepobitna je istina da iz malenog žira izrastaju veli anstveni hrastovi. Kad bi se žir bojao da ne e uspjeti, ne bi bilo hrastova.

Uvjeren sam, da polovica ljudskih neuspjeha proizlazi iz straha od po etnog koraka, od straha da se u ini pokušaj.

Svatko voli slobodu. Svatko se želi riješiti posla ako se taj posao ne slaže s njegovim karakterom i ambicijama. Svatko se želi osloboditi okoline u kojoj se osje a stiješnjen s nepodnošljivim susjedima.

Gdje je takva sloboda? Nalazimo je u potpunoj promjeni posla i okružja - u Božjoj prirodi, gdje svatko uzgaja svoju vlastitu hranu, gdje je nezavisnost plod vlastitih napora i domišljatosti onih koji to žele.

Prije stotinu godina život u gradu je bio potpuno različit od današnjega. itaju i lanak u asopisu „Znanstveni Amerikanac“ od srpnja, 1899., dok je automobil još bio u povojima i Henry Ford još nije bio proizveo svoj prvi model, koji se pojaviti tek 12 ili 14 godina kasnije, ula su se neka nostalgija na proročanstva. Optimisti koji se predviđalo, da će „kola bez konja“ ili „motorna kola“ biti veoma korisna u budućnosti, pogovno gradskim stanovnicima. Mislilo se tada, da će u budućnosti, suprotno zaprežnim kolima i njihovim željezom okovanih kotačima, lagani, gumom presvučeni točkovi omogućiti brz i bešuman prijevoz ulicama koje će biti iste, bez smrada i prašine, a s tim u svezi se posebno naglašavalo olakšanje od nervoze, buke i rastrganosti „modernog velegradskog života (u 1899.!)! Ova slika je potpuna suprotnost stanju u velikim gradovima u našem kasnom 20. stoljeću.

Sjećam se kao da je bilo jučer, kad sam bio dječak, možda još nisam imao 10 godina. Moj brat i ja smo iza jednog sjenika nedaleko od naše kuće zavidno gledali i

do u sitnice pregledali krasan, crveno obojen fijaker. Jednog dana sam prišao vlasniku sjenika - kao da ga sada vidim kako grize kraj svoje debele cigare u prostoriji iznad sjenika - i pitao ga pošto bi mi prodao onaj fijaker. „Oh, - rekao je, - donesi mi jedan soan gove i odrezak i fijaker je tvoj.“ Smjesti sam odletio kući, uzeo veliki kuhinjski nož i otišao u smotnicu te odrezao dobar dio od velikog komada mesa stoje bilo na dnu hladnjaka. (Više police hladnjaka bih mogao dokučiti samo sa stolice!) Zamotao sam odrezak i odnio mu ga. Rekao je: „U redu, možeš ga uzeti!“ Brat i ja smo se uvukli me u dvostruko rudo i zajedno pošli u fijaker prema našem dvorištu. Na putu kući morali smo proći ispred pekarnice, pa kad smo je upravo prolazili, pekar je izletio u ulicu: „Dječaci, kamo idete s mojim fijakerom?“ Objasnili smo mu u ulicu kako smo ga kupili od vlasnika sjenika. On se stao smijati govoreći nam, da bi bilo bolje da ostavimo fijaker tamo gdje je i da se požurimo kući, što smo i učinili prije nego što nas je ugledao otac. Jesu li to zaista bili „stari zlatni dani“? I sam se pitam.

10. *Sto mogu drugi, možeš i ti*

*Usred obezglavljenog mnoštva
uo sam vaš zov.*

*Osjetio sam potrebu da vas vidim,
njivo i polje, okupane u rosi srebrnih oblaka,
da ujem razdraganu ševu kako me pozdravlja
svojom cvrkutavom pjesmom,
da vidim djetli e kako veselo ključaju stabla,
vorke kako sviraju svojim udaraljčkama.*

*emu samo sanjati o svemu ovom?
Ne gubi vremena, mladi u, djevojko,
ve stvaraj svoju vlastitu odluku!*

Upravo kad sam završio tipkanje prethodnog poglavlja i prešao u blagovaonicu gdje me je ekala ukusna ve era od moje vlastite organski uzgojene miješane salate, došla mi je vijest o jednoj obitelji stoje živjela u New Jersey Cityju, gradu od kojih 50.000 stanovnika. Prije nekoliko godina su kupili imanje i na njemu živjeli sretno i uspješno.

Nije mi dopušteno objaviti njihova imena, pa u ih za ovu prigodu zvati „obitelj Johna Smitha.”

John je nadglednik u jednoj tvornici u re enom gradu. Obitelj je godinama sanjala i žudjela za ku om na selu. John je obi avao re i, da grad nije najpogodnije mjesto za odgoj šestero djece, naro ito što su se njegovi dje aci željeli baviti agrikulturom.

Trgovac nekretninama ih je odveo da vide jedno imanje od 30 jutara, ne baš jako daleko od grada. Bilo je dovoljno blizu Johnovu poslu. I tako su ga kupili.

Posjed je uklju ivao ku u koja je odgovarala obitelji. Bila je tako er i staja i nekoliko kokošinjaca. Upravo je to bilo mjesto o kojem su sanjali. Tu su mogli uzgajati vo e i povr e i držati perad da imaju jaja za vlastite potrebe i za prodaju.

Obitelji nije trebalo dugo da se udoma i i navikne na raspore ene poslove. Ubrzo je John odlu io zamijeniti kokoši velikim kokošima rase new jersey, ra unaju i da e teže nesilice krupnijih i kvalitetnijih jaja biti unosnije.

Jednog dana John je ponio dvije kutije jaja na posao i dao ih dvojici svojih radnika. Sutradan su obojica

oduševljeno zatražili da se tjedno svakome od njih dostavljaju po dvije kutije jaja, izjavivši da se u trgovinama ne mogu naći i tako dobra jaja. To je zaista potaklo obitelj na posao. Od skromnih po etnih dvaju tuceta jaja ostali tvornici radnici i namještenici stvorili su toliku potražnju da je njihov biznis „svježim doma im jajima“ prerastao u svakotjednu isporuku desetina kutija izravno tvornici zaposlenicima.

Kako se širio glas o veličini i kvaliteti njihovih proizvoda, za isporuke su trebala dva dana tjedno. Cijene su im u skladu s tržišnim propisima o jajima kategorije AA.

„Budući da prodajemo po trgovačkim nabavnim cijenama, - veli John - došli smo do ovog uspjeha. Naš kvalitet je izazov konkurenciji.“

John nema namjere širiti posao više nego što obitelj može učiniti. „I to na veliko, - kaže John - samo stvara probleme. Mi znamo da bismo mogli pokriti dio naše neukovitosti višim cijenama, ali nam je važnije sačuvati ozračje za odgoj naše kćeri i naših pet dječaka. Ne bismo se vratili u grad nizašto na svijetu!“

Dva starija sina studiraju agrikulturu na mjesnoj višoj školi, druga dva sina i kćerka idu u srednju školu, a najmlađi u puku. Svi se ustaju rano i pomažu onako kako je za koga označeno. Također imaju određene poslove za popodne kad se vrate iz škole.

Održavaju sve u savršenom redu, a priznaju da im je najteži problem ishrana i spremanje za nove nasade i pile.

Ipak imaju i vrijeme za zabavu i veselje. Lani je Jim osvojio prvo mjesto sa svojim bikom na općinskoj izložbi, a Bob prvo mjesto sa svojim pijetlovima - kopunima na općinskom natjecanju. Elaine je jako zauzeta svojim šivanjem, kojim je prošlog ljeta osvojila nagradno putovanje na školski slet.

O to je da su gospođa i gospodin Smith našli sretno rješenje za stari problem „kako ostati na zemlji.“

11. Više voliš živjeti u gradu?

*Zamisli da se spustio svemirski brod,
iz kojega Marsovac izlazi.*

*Gleda uokolo, za u en, osupnut,
ne nalazi rije i za svoje razo aranje.*

*„ Ovo nije - kaže - ono što smo o ekivali.
Planet Zemlja, ini se, baš ne poštiva Boga.*

*Gdje je arobni Zemaljski vrt,
u kojem nije nedostajalo hrane,
gdje bi svaka obitelj na ovoj Zemlji
uživala med i mlijeko pod maslinom i smokvom?*

*Kakve su to ružne mrlje s dubokim dupljama
i tornjevima što se poput mravinjaka dižu?*

*A ti sitni kukci što jedan za drugim
u obzorju tako gustom da svijet guši
jure u kolonama besmislenom brzinom,
reci mi, Zemljanine, što oni zapravo ho e?*

*Govori brzo, Zemljanine, ja ne mogu ostati dulje,
Smrad iz tih tjesnaca stiže i dovde. "*

*„ Ta grozna mjesta su gradovi, prijatelju,
oporativni svijet tamo živi. Takva je moda.
Ljudi tamo su sada na rubu pakla,
ali blagoslov Božji je nad onima koji ga slušaju.
Drago mi je da smo se sreli, slavni ovje e s Marsa,
Možda emo i mi jednom sti i do zvijezda.*

*Mi se ve igramo sa skupim raketama,
Da bismo na Mars poslali ljude u kapsulama.*

*ini mi se, da sam u inio sve što sam mogao
nagovaraju i svakoga tko živi u velikom gradu, da se
spakuje što prije i pobjegne na selo.*

*Hajde da to malo ublažim i izložim nekoliko
nepobitnih injenica!*

U svakoj zajednici uvijek je bilo potrebno mjesto u kojem su poljoprivredni proizvodi i ostala trgova ka roba bili dostupni svima koji su imali manje - više lagan pristup.

Na Dalekom istoku takva su mjesta prerasla u bazare. Kad su naselja postala napu ena, po ele su se pojavljivati trgovine, koje su s vremenom rasle u veli ini i važnosti.

U našem vijeku i vremenu, kad je industrija postala središte civilizacijske aktivnosti i opstojnosti, trgovine su prerasle u veletrgovine i u sklopove prodajnih mjesta zvanih trgova ki centri.

Bez tih trgova kih centara na koje su stanovnici gradova navikli, svi oni iji život ovisi o gradskoj sredini bili bi suo eni s nesvladivim problemom nabave svojih životnih potreština.

S druge strane, sama injenica da u velegradu stanuju tolike tisu e, nagoni trgovce da svoja prodajna mjesta postave tako da budu pristupna pu anstvu.

Ako više voliš živjeti u gradu, to je tvoje pravo. Ja se posve slažem s tobom da e tisu e ljudi i dalje živjeti u gradskom okolišu. Usprkos tomu u svakoj velegradskoj zajednici postoje tisu e ljudi i žena koji redovito imaju obitelj o kojoj moraju voditi brigu. Njihov sami opstanak visi o veoma tankoj niti nesigurnosti, ako ne i nezadovoljstva i razo aranja. udno je i nevjerojatno to što bi mnogi od njih mogli uzeti nekoliko jutara zemlje na selu i po eti posve novi život, utemeljen na zemlji

kao podlozi njihova uspjeha, s plodovima rada koji su daleko iznad mršavih iš ekivanja blagostanja u velegradskoj utrci nad kojom nemaju kontrole.

Ne zaboravimo djecu! Ako je grana ukrivo, i drvo e rasti ukrivo. Po etne godine dje jeg života odre uju kakav e ovjek ili žena biti u odrasloj dobi.

Dijete u velikom gradu je sku eno i ograni eno na opisana iskustva iz pouke i pokazanih primjera. Udžbenici, slike, televizija i radio sumnjive vrijednosti, te možda šetnje parkom ili povremeni izleti u prirodu. Je li to dovoljno da bi se nau ilo stoje život? Zacijelo nije. To su površni dodiri bez stvarnog iskustva na kojem bi se moglo odrasti.

A što re i o ocu obitelji? Ima li dijete pojma o tome kako njegov otac provodi svoje vrijeme, ime se bavi i kakve su njegove odgovornosti? Ne, nema ni pojma.

Što dobiva dijete žive i na seoskom, iako malenom imanju? Dobiva SVE što e ga u veoma kratko vrijeme probuditi i u initi svjesnim o svim djelatnostima u koje je obitelj uklju ena, s time da ima pravo i prigodu da se uklju i u te djelatnosti i nau i od Prirode temeljne životne lekcije koje velegradsko dijete ne može razumjeti. Na selu dijete ve im dijelom vremena zna gdje mu je otac, što radi ili što treba raditi, a skoro uvijek je u stanju sudjelovati u o evu poslu i biti mi na pomo .

Dijete u velikom gradu rijetko poznaje svoga oca. Otac obi no do e ku i umoran od svojih dnevnih

poslova koji su djetetu prava tajna, pa komunikacija me u njima skoro i ne postoji.

S druge strane, otac i dijete na selu imaju mnogo toga zajedničkog, mogu raspravljati o poteškoćama, mogu se sporazumjeti. Dijete može stvarati planove za vlastitu budućnost i govoriti s roditeljima o svemu bez straha.

Ovo su stvari koje bi obitelj trebala vrlo pažljivo razmotriti kad dođe do pitanja, da li živjeti u gradu ili na malom seoskom imanju.

Financijsko pitanje preseljenja iz grada na selo može biti velik kamen spoticanja. Možda ti nije poznata činjenica da postoji susjedska solidarnost, Kreditna zadruga pod crkvenim pokroviteljstvom, koja je raširena i u kršćanima po cijeloj Americi. Ima preko 1350 vjerskih zajednica, od mjesnih župa naviješ, koje vode kreditne udruge na karitativnoj bazi, pomažu i novac i sebe i druge.

Najveća kreditna udruga pod crkvenim pokroviteljstvom u cijeloj zemlji je Kreditna udruga Carmel u Pueblu u Koloradu, koja ima oko 16.000 članova i preko 18 milijuna dolara kapitala.

Američka baptistička kreditna udruga u Covini u Kaliforniji ima više od 8.000 članova i preko 12 milijuna dolara glavnice. Direktor Središnje baptističke kreditne udruge u Teksasu tumači da ove udruge omogućuju članovima da udružuju sredstva i pomažu se međusobno. Većina od 23.000 kreditnih udruuga u

Americi nije pod skrbi vjerskih ustanova. Svrha kreditnih udruuga vjerskih zajednica je međusobna pomoć i suradnja.

Novine „Arizona Republic“ od 23. kolovoza 1975. donose iscrpan pregled o ovim udrugama. Spominje slučaj Baptističke crkve „Antiohija“ u Pontiacu u Michigenu, koja je osnovala svoju kreditnu udrugu nakon što su banke odbile mnoge od njezinih članova koji su trebali hitnu pomoć. Pastor te crkve kaže: „Sve financijske ustanove su ih odbile, a crkvena kreditna udruga je u četiri godine imala samo jedan nenaplatni slučaj.“

Dajem ti ovu obavijest tako da sam možeš istražiti mogućnosti u kraju gdje planiraš započeti ratarski život.

Kakve god bile financijske okolnosti ovih milijuna osoba, ne smije se izgubiti iz vida činjenica, da ako nastave živjeti u gradu, trebati će plaćati stanarinu, morati se naći na inačice kako i na posao i vratiti se s posla, morati trošiti novac na hranu, odjeću i druge potrebe bitne za život u gradu.

Kad bi živjeli na selu, sa svojih nekoliko jutara zemlje, s vrtom, s ponekom kokošom i ponekim drugim, ne bi imali veliku troškovu koju su neizbježni u gradskom životu.

Ima više načina i sredstava za nabaviti nekoliko jutara zemlje na selu, samo ako se traži s voljom i spretnošću i budnim proziranjem situacije. U Sjedinjenim Državama ima na milijune hektara koji nisu

trenutno predviđeni za gradnju. Ako se traži pošteno, savjesno i s voljom za uspjeh, mnoga će se vrata otvoriti na samo kucanje. Trgovci nekretninama su uvijek spremni i jedva čekaju da ugovore kupoprodaju, kojom će oni i prodavatelj biti novina zadovoljni, a kupac sretan sa svojom kupovinom.

Sada, kad smo se razumjeli, pustimo one što ne žele na selo neka i dalje žive u gradu.

Ti koji si spreman promijeniti svoj život i svoju sreću, prouči pažljivo ovu knjigu, stranicu po stranicu. Prouči i također kataloge organizacija kao što su „Strout nekretnine“, „Ujedinjena farmerska agencija“ „Strombergs“ i druge. Ne kloni duhom, ako je mjesto za koje misliš da ti odgovara preskupo ili teško za naći. Možeš biti siguran ujedno: tvoje mjesto je već za tebe određeno i negdje čeka na tebe. Samo budi strpljiv!

Glavno je započeti, nakon toga je lako ići. Moje je mišljenje, a sudim po vlastitom iskustvu, tražiti i ne možeš ništa izgubiti, a s druge strane, možeš dobiti više nego što si ikad zamišljao.

12. *Grad i ovjek*

Sto preostaje u gradu nakon dnevnog posla u uredu, u trgovini, u radionici?

Ide li ovjek „doma“ u svoj stan o ekuju i da e mu dati dobrodošlicu sretna ženu i dvoje-troje razigrane djece, radosni što se otac vratio ku i? Kako esto se ovo doga a u velegradu?

Ja sam živio u New Yorku i drugim velikim gradovima i vidio i promatrao umorni, zabrinuti, a katkad i prestrašeni izgled mnogog Pater Familiasa, oca male, a nekad i ne tako male obitelji, dok se, satrvene duše i tijela, vra a sa svoga dnevnog truda oko uzdržavanja obitelji. Cijeli život mije bilo teško gledati toliki o aj.

Malo nakon što ovakav ovjek u e u svoj stan, odjeci neslaganja i suprotstavljanja što kuhaju u ženinim prsima po inju prodirati kroz vrata i prozore, ak i kroz zidove stana.

„Billy, rekla sam ti da pospremiš svoje igra ke. Da si to u inio smjesta! Hilda, rekla sam ti da se opereš i obu eš prije nego tata do e ku i. Sad eš morati ekati dok on ne iza e iz kupatila.“ A onda vrisak male Judy: „Mama, Billy je uzeo moju lutku i ne da mi da se igram s njegovim bubnjevima.“

Bijedna mama! Da li prima izraze razumijevanja i simpatije koje zaslužuje nakon obeshrabruju eg cjelodnevnog nastojanja da drži stan ist i u redu, opere dje ju odje u i prigotovi rani doru ak mrzovoljnom mužu i troje nemirne djece? Onda po obi aju ru ak za etvero, te kona no borba da skuha ve eru, za koju se nada da e zadovoljiti hranitelja obitelji?

Nažalost, tata nije raspoložen biti sudac u sporovima troje živahne djece. Ve era je jako dobra, pa je žena potajno mislila da e muž biti dobre volje i možda ak sklon razgovoru, ali joj se želja izjalovila u trenutku kad gaje zapitala kakav mu je plan za nave er.

To je trenutak kojega se bojavao. Duboko unutra u svom srcu on stvarno voli svoju obitelj i cijeni svoju ženu. Želio bi u initi njihov stan sretnim i stvarnim domom, ali mu njegov preosjetljivi ego ne dopušta da te osje aje pokaže. Osje a se nesposobnim, osje a se promašenim i uvjerenje da to svi znaju i da ga osu uju,

zato joj jednostavno kaže samo to da e ve eras „iza i s de kima."

Ve era je kona no svršila. Što se doga a prije nego on iza e Henry Marshall je sjajno opisao, daleko bolje nego što bih ja to mogao u initi. Marshall izvrsno poznaje dušu i misli ovjeka kakv je ovaj otac obitelji, kao što to pokazuje lanak što gaje objavio u asopisu „Znakovi vremena", kolovoza, 1975., a ja ga s njegovim ljubaznim dopuštenjem uklju ujem u ovo poglavlje. lanak glasi:

„TATA, MOLIM TE, NEMOJ SE OPITI!"

„Tata, molim te, nemoj se no as opiti!

Sitni glasi moli prestrašeno i o ajno.

Jaje gledam - moje srce, moje najdraže blago! Tako malena. Tako nevina. Boji se mene, svoga oca koji je voli i obožava, boji se od onoga što bih ja mogao postati ako se opijem. Ja sam uzrokovao strah u tim slatkim o ima, u tom istom bi u.

Ja sam se zaista htio no as opiti. Kanio sam. Išao sam na neko slavlje gdje e svi piti, gdje e biti smijeha i op e opuštenosti. I ja bih mogao zaboraviti da je moj život prazan, besplodan, tmuran. Mogao bih zaboraviti

posao koji mrzim, osobe koje ne volim. Mogao bih zaboraviti da sam nitko i ništa, ignoriran, necijenjen, neuspješan. Mogao bih zaboraviti da sam duhovno osamljen, otu en, nošen bujicom bez jedra ili vesla, bez sidra, bez vjere. Mogao bih zaboraviti da sam vodio gorku, otrovnu, svakodnevnu bitku sa ženom kojoj sam bio obe ao ljubav, da smo nas petero bili izmu ena, umiru a, rastrojena obitelj.

BILO JE ZABAVNO OPITI SE! Alkohol me je preobražavao. Postajao sam duhovit, lukav, snalažljiv, razgovorljiv, zabavan - a ne dosadan, težak, nezamjetljiv i zatvoren u se kao ina e. Svijet se smijao. Ja sam dobivao pohvale, aplauze i poseban položaj. Bio sam NETKO i to mi je godilo.

Opijati se bilo je zabavno. Ali nije bilo zabavno biti pijan. To je zna ilo biti nespretan, smiješan, slinav, nesuvisao, glup, bolestan, s mu ninom, povra anjem i ovisnoš u o drugima. Lišen duhovitosti, šarma, dostojanstva, samokontrole - lišen ljudskosti.

Pa da me ona vidi takva, moje predrago dijete, a da ni ne zna zašto. Što ona zna o mojim neuspjesima, strahovima i tjeskobama? Što ona zna o preosjetljivosti u brutalnom svijetu, o neprikladnosti, o neuki opijenosti, o emotivnim ranama, o smrtnom nutarnjem krvarenju? Što ona zna o stvarima što nagone ljude na pi e - ljude kao ja? O tomu zašto su voljni postati poživotinjene, ukaljane, neotesane budale, klipani, propalice?

„Tata, molim te, nemoj se opiti no as.“ Što ona zna što se doga a pijancima? Što se može meni dogoditi? Bivaju li pijanci uhi eni, idu li u zatvor, izlaze li njihove slike u novinama? Shva a li ih itko? Doživljavaju li prometne nesre e, ginu li ili ubijaju druge? Ostaju li bez posla? Idu li u kakve zavode? Umiru li? Rastavljaju se? Napuštaju svoje obitelji? Ostaju li bez i ega? Napadaju li ostali svijet? ak i žene? I djecu? Otkud bi to ona znala! Kako bi ona mogla shvatiti, zašto bi jedan plemeniti, ljubazni otac htio postati stranac, idiot, lu ak?

„Tata, MOLIM TE, nemoj se no as opiti!“ Kakvu sam mom navukao na ovo an eosko stvorenje? Ho e li no as ležati budna, grle i svoju lutku, sle ena od straha, strepe i od toga da bih ja mogao do i ku i posr u i, gun aju i, bolestan, smrdljiv? Ho e li imati teške sne, glavice pune neprijatelja, udovišta, zastrašuju ih sjena i oblika, groznih krikova i zvukova, strašnih mra nih prikaza? Bi li sam Sotona sa svim svojim avlima i zlodusima mogao gore mu iti moje dijete?

„Tata, molim te, nemoj se no as opiti!“

Ho e li ovaj nespretni vapaj u initi za mene više od moga vlastitog gnušanja i grižnje savjesti? Ho e li u vrstiti moju volju i odluku? Ili e moja potreba za bijegom prevladati, ak i pod ovu strašnu cijenu, ovu nevjerovatnu okrutnost? Bi li zbilja ovjek u inio BILOŠTA samo da barem nakratko strese sa sebe svoje jade, svoje žalosti, bol u srcu i želucu, svoj umor od

života, svoju anonimnost? Zar nijedna nesre a nije dovoljno velika u usporedbi s veseljem zaborava i raspasanosti, što ovjeka pretvaraju u glupog, cmizdravog, pobjljuvanog, podjetinjenog i smušenog lu aka? Mrziti sama sebe i svoje slabosti nije dosta. A je li dosta ljubiti svoje dijete?

„Tata, molim te, nemoj se no as opiti!“

Mogu li odbiti tako tužno preklinjanje? A možeš li ti, gospodine alkoholi aru?

(Tako napisa moj cijenjeni prijatelj Henry Marshall, 150 Kenney Street, Green Bay, Wisconsin, 54391.)

A sada pogledajmo i drugu stranu medalje. Prenesimo „tatu“ i njegovu obitelj iz zatvora njihova gradskog stana na omanji posjed na selu. Pretpostavimo da su se smjestili u slobodi na otvorenu polju, po kojem mogu basati po volji. Tata, ne više onaj frustrirani, nepoželjni izop enik, ima sada svoj vrt, u kojem može organski uzgajati sve vo e i povr e koje je njegovoj obitelji potrebno. Tu su bantamske kokoši za dje ju rasonodu, jato fine peradi, cvijetnjak i rasadnik za mamu, patuljaste koze i sitne irske krave, ne ve e od p elinjih košnica, tako da cijela obitelj ima što raditi i u emu uživati.

Ovdje su objedi, radosni trenuci. Ovdje, pod neboplavim svodom i usred Božjeg obilja, tata više

nema osje a ja da ga sudbina progoni, ne osje a više potrebu „izlaziti s de kima." Njegov posao je zanimljiv i zahvalan. On je sada Netko. Posjeduje zemlju, dio ove velike Amerike. Njegova djeca rastu u mudrosti i dobivaju samopuzdanje, jer su sada sastavni dio naprednog posla u koji je uklju ena cijela obitelj. Oni su, a to i sami osjeaju, stvarna pomo ocu i majci.

A mama kona no uživa u duhovnom nektaru o kojem je sanjala od po etka njihova medenog mjeseca.

U velegradu je obitelji prijetilo preoptere en)e od zatvorenosti i pritiješnjnosti stambenog prostora. Na selu je mogu sretan i uspješan život, jer svatko ima prigodu pripomo i u podizanju obitelji kakva je od po etka bila u Božjem planu.

Nemoj nipošto misliti da prethodni primjer „tate" iz Marshallove slike duševnih zapletaja promašenog ovjeka opisuje jedinu zamku i obmanu velegradskog života. Daleko od toga!

Trebam samo ukratko spomenuti tisu e i tisu e, zapravo milijune, nadobudnih mladih (i ne tako mladih) namještenika, koji uživaju u takozvanim „bezazlenim" koktelima više puta na dan. Pitam se, što bi ti ljudi u inili kad bi shvatili da su krenuli stazom koja e ih za 20 do 30 godina neizbježno dovesti do moždanih smetnji, gubitka pam enja, ak i do smrtonosnih oboljenja jetre i sr anih udara, i to sve zbog „samo kojeg koktela, martinija", ili kojeg bilo alkohola na koji si vezan.

Tko uzme nekoliko „društvenih" pi a dnevno ne mora nužno biti pijanica ili alkoholi ar. Me utim, dnevno nagrivanje e neizostavno pokazati svoje uinke kasnije, obi no nakon 20 do 30 godina. emu promaknu e za promaknu em i postivanje bogatstva i imetka samo zato da bi ostalo udovici i siro adi? I to možda u samo 20 ili 30 godina? Probudi se! To ne vrijedi. ovje e ili ženo, nisi ništa razli it ni razli ita od drugih „društvenih" ispija a, ija neizbježna sudbina je alkoholizam ili prerana smrt. Unov i ono što trenutno posjeduješ, dok još imaš priliku da produljiš život i zdravlje. Idi sa svojom obitelji na selo i uzgajaj svoju hranu, živi život slobode i zdravlja. Ova knjiga je namijenjena TEBI!

Ne možeš promijeniti uinke alkohola na ovjekov organizam. Drugi su pokušavali i umrli od pokušaja. Alkohol prolazi kroz želu ane stijenke i ide ravno u mozak i utje e na njegove normalne aktivnosti. A što se cijedi u tvoja jetra, sagorijeva brže od masno e što se tamo nalazi za podmazivanje sustava, pa tako za epljuje tvoja jetra. Nije vrijedno toga.

13. *Hajdemo!*

*Što vrijedi tvoj život ako nema cilja?
A oko kojeg cilja tvoj se život trudi?
Boriti se za preživljavanje, dok tvoja duša
Danju i no u za slobodom žudi.*

*Trgni se! Još uvijek ima dosta mjesta
u ovoj slavnoj zemlji za sve one
što slobodu traže po vlastitoj želji
i od sebi misli o propasti gone.*

*Bogatstva što ih gradski život možda pruža
Mogu biti žrtva iznenadnog kraha,*

*do im u svom ugodnom seoskom domu
ti si slobodan od takvoga straha.*

*Sve što ljudskom bi u za opstanak treba
Svemogu i Bog je providio davno:
zemlju, zrak i vodu - ak i korov,
blagoslove što im ništa nije ravno.*

*Banka ne da kredit ako joj za jamstvo
prilažeš potvrdu pla enoga stana!
A pošto eš imat ku icu na selu,
što da onda živiš od samih obmana?*

*Izaberi kraj koji ti se svi a,
prou i cestu koja tamo vodi.
pa na put kreni, neka se u tvom srcu
smisao za novi, bolji život rodi.*

Sada je vrijeme da ozbiljno razmisliš kako se sretno smjestiti u novi dom na 5, 10 ili više jutara zemlje. Sto eš sijati i saditi? Zašto? Koliko? Nau i nešto o hrani koju jedeš i što, osim mnogo posla, uklju uje postupak njezina uzgoja.

Vrtlar sa svojim grabljama postiže više od osobe koja o tomu samo ita u svojoj fotelji. Ako se želiš popeti na ljestve, moraš po eti od najdonje pre ke. Tako

je i s ovim projektom. itanje dobrih knjiga o povrtlarstn i ratarstvu i prou avanje sjemenskih kataloga produbit e tvoje poznavanje teme, ali tlo strpljivo eka da nešto s njime u iniš.

Ništa se ne može usporediti sa zadovoljstvom što ga osje aš kad, pripremaju i objed, ideš u vlastiti vrt i probireš najbolje svježe povr e i vo e što ga je Svemogu i stvorio za tvoje osobne potrebe i održavanje. Kad pojedeš nekoliko obroka pri-gotovljenih od doma eg povr a i vo a, kad okušaš salatu što sije sam posijao, razumije se da eš željeti da sva jela budu takva.

Nema razloga ni opravdanja zašto bi ti svojoj obitelji i samom sebi uskratio najhranjivije stvari na zemlji, uzgojene u tvom vlastitom vrtu.

Po Božjem naumu ovjek bi trebao živjeti i hraniti se PRIRODNO, blizu onomu što priroda daje, i to što bliže samom izvoru. U po etku ovjek je bio upu en:

„Hranit eš se poljskim biljem. U znoju lica svoga jest eš kruh svoj.“ (Post 3,18-19)

Ali ovje anstvo je zanemarilo svoje prehrambene potrebe i usmjerilo pozornost na stjecanje materijalnih dobara i bogatstva. Danas u velegradskim sredinama otkrivamo da ta dobra i bogatstva uzrokuju obiteljke sva e i nesporazume zbog financijskih problema. To je jedan od prvotnih uzroka napetosti, zavisti nezadovoljstva, prete a ve ine boljki i bolesti.

Kad vidiš kako tvoja ušteda nestaje poput dima na vjetru, pitaš se što slijedi. Bez sumnje moraš biti zabrinut kako ete ti i tvoja obitelj preživjeti ovaj ekonomski krah. Život na 5 ili više jutara zemlje, dobro planiran i vo en, može ti donijeti smireno pouzdanje, zdravlje i ekonomsku stabilnost i sigurnost.

Bilo da si blagoslovljen bogatstvom, bilo blago-slovljen s malo ili ništa, moraš uzeti u obzir ova dva na ela:

Prednosti napornog rada povezanog sa slobodom, zdravljem i životom u prirodi, ili besmislenost opo-rativnog života velegradskog stanovnika u ispre-pletenim tjesnacima stanova ili u prigradskom okolišu kojim vladaju etiri zloduha:

ZAVIST, TAŠTINA, POHOTA i LAKOMOST

Rad na 5 ili više jutara, bilo fizi ki bilo mentalno, stavit e u pogon sve tvoje žlijezde. Nema pozitivnijeg posla od onoga koji, u polju na istom zraku, tebe i tvoju obitelj obilno opskrbljuje hranom. U suton života ne trebaš biti zahvalan gradskom zaga enom zraku za ošte ene organe, ni zaglušnoj gradskoj buci za poreme ena vlakna tvojih moždanih centara.

Život koji je uistinu vrijedan ne temelji se na stjecanju bogatstva i imanja, jer bogatstvo i imanje mogu nestati preko noći, što se često i događa.

Uistinu vrijedan život je život prirodne slobode i nezavisnosti, blizu Bogu i prirodi, gdje sam svoj gazda i starješina i gdje uspjeh proizlazi iz tvoga vlastitog truda i napora.

PREKID: Ovdje sam prestao tipkati i otišao u kuću na doručak. Često po mom radu imam se ustanem i obučem, a sat-dva poslije doručka kujem. Ovaj prekid je došao u pravi čas, jer itaju i uvodnik u jutarnjim novinama „Arizona Republic“ od 3. srpnja, 1975. upravo sam naišao na ono što urednik kaže o duševnom i fizičkom zagađenju New Yorka, a što se može primijeniti na svaki veliki grad. Prenosim doslovno dio o subverzivnim skupinama:

„Radi se o terorističkim skupinama u doslovnom smislu riječi. Žive jedino zato da šire strah i prijete smrću i razaranjem.

Promisli za trenutak što rade njujorški sanitarni djelatnici. New York je grad od 8 milijuna stanovnika, nagomilanih na tisuće po svakoj četvrti, koji svaki dan iznesu na pločnike do 30.000 tona smeća. I to smeće tamo stoji, raspadaju i se na suncu, sve dok ga se ne uspije pokupiti. Kad se ne bi kupilo svakodnevno, za samo jedan tjedan bi se nagomilalo 21.000 tona, što bi gotovo neizbježno uzrokovalo epidemiju ogromnih

razmjera i dovelo u opasnost živote svih 8 milijuna stanovnika.“

A sada te molim, reci mi, je li ovaj prekid bio slušan? Svakako da nije. Živimo u vrijeme kad Bog pomaže one koji si pomažu sami. (Ne mislim na one koji si pomažu sami tu im vlasništvom, stanjem i blagostanjem!) Samo uvanje po inje prije nego nestane a navali. Preživljavanje proizlazi iz tvoje sposobnosti da predviđiš nadolazeće razorne događaje i poduzmeš potrebne korake kako bi se zaštitio i preživio.

Dokazano je da doma i vrt, dobro pripremljen, obrađen i uzdržavan, ima ne samo zdravstvenu i ekonomsku već i rekreacijsku vrijednost. Ako dobro planiraš, vrt može davati povrće tijekom cijele sezone, a ostatak je ti dovoljno - i više nego dovoljno - za sve tvoje potrebe tijekom zime.

Pri čemu se uporno i trajno ponavlja da ostajemo bez obradivog tla za proizvodnju hrane sasvim je to na, jer je previše našeg tla postalo jalovo i upropašteno zbog uporabe umjetnih gnojiva i zaprašivanja.

Danas cijeli jedan naraštaj sazrijeva tražeći, tražeći i tražeći i... Tražeći što? Istinu, vjeru, sigurnost i samoodržanje. Nadahnuće i odozgo je ono što traže, disciplina je ono što im je potrebno.

Svemoguć i Bog je jedini izvor svih dobara što ih uvijek može iskati, željeti ili trebati. On je ovu Zemlju i ovještvo stvorio s posebnim naumom, a ne zato da uvijek uništi Zemlju i sebe. Slobodna volja i sloboda

izbora pripada svakom ovjeku, ženi i djetetu. To je njihova baština. A u samom temelju te baštine je DOBRA ZEMLJA koja ra a svime što je ovjeku potrebno. emu nam je dana ta siva tvar u lubanji? Tamo je smještena da bismo mogli MISLITI i odlučivati. ini tako, i to sada odmah.

Ipak nemoj još po eti pakirati i polaziti na put. Trebamo razmotriti još nekoliko stvari.

14.

Pušenje može biti pogubno po tvoj brak

*U po etku Bog stvori ovjeka.
Stvori savršeno, skladno bi e,
dade mu raj zemaljski s jednom zabranom,
i dade mu sve za hranu i pi e.*

*Dade ovjeku upute za hranu,
i da ploda jednog drveta ne dira.
Al vrag kaza: „ To vo e je dobro,
ne eš umrijeti, ja ti garantiram. ”*

*Prošle su otad tisu e godina,
dok ovjek ne po e nešto udno radit:
otkri neku travu pa malo po malo
po e pripaljivat, dimiti i kadit.*

*Sada se dijete puša koga roda
od samog ro enja od slabosti ruši,
a njegovi puše, prave i se važni,
dok se ono jadno od duhana guši.*

*Oh, naraštaju pokvareni, zlobni,
što se dimni kolut oko tebe vrti,
taj dim je predujam paklenoga dima
u koji eš dospjet nakon svoje smrti.*

Osobno nemam ništa protiv toga da neki puše, ali poslije smrti. Me utim, dok sam ovdje, na planetu Zemlji, tražim svoje pravo i povlasticu da imam plu a ista i zdrava koliko je ljudski mogu e. To jedan od razloga da nema toga novca za koji bih živio u velegradskom stanu, ili radio u velikoj gradskoj uredskoj zgradi, gdje bih stalno bio prisiljen udisati duhanski smrad što izbija iz ljudi i žena po uredima i dizalima.

Pa ni žive i u odvojenoj ku i u gradu ovjek ne može pobje i od zadaha pušene trave, što nadire iz ku a

susjeda puša a svaki put kad vjetar puše iz njihova smjera. Njihov cijeli život kao daje obavijen oblacima dima te smrdljive biljke.

Kakva je korist otvoriti prozor da bi se dobio svjež zrak, kad umjesto Božje iste atmosfere ulazi kao iz svinjca samo zadah susjedova smrada? To je stvarno problem koji jedino može riješiti otvoreni posjed od 5 do 10 jutara zemlje.

Zakoni što su izglasani sa svrhom da zabrane pušenje na javnim mjestima potpuno su neu inkoviti, jer ništa ne može sprije iti puša a da puši u svojoj ku i, u autu ili na ulici. Ovo e nas zlo pratiti toliko dugo koliko ljudi i žene budu nesvjesni vrijednosti vlastitog tijela i ne uzmu u obzir štetu koju nanose onima što ne puše.

Op enito je prihva eno, da je jedan od odbojnih zlo ina današnjice donošenje na svijet djece ija je krv ve u maj inoj utrobi zaga ena nikotinom zbog njezine mane pušenja, pogotovo u vrijeme trudno e.

Sre om, svaki dan ima sve više svijeta koji osje a isto što i ja.

Puša , posebno lan ani, može upasti u manu pušenja, a da uop e nije svjestan ni injenice daje zlo dospjelo u njegov ili njezin mozak, niti do koje mjere odbojni miris duhana prožima sve oko njega.

Moji stavovi nisu iluzorni, hipoteti ni ili sanjarski. Druge, ugledne osobe, tisu e njih, isto kao i ja oštro su protiv toga da ih se podvrgne smradu duhana.

Od poznatog pisca Marka Wellsa primio sam pismo naslovljeno ovako:

PUŠENJE MOŽE BITI FATALNO * * ZA TVOJ BRAK

„Miješani brakovi ne uspijevaju! To je kao parenje žirafe i klokana. Tako kaže o. Noonan.”

„To mi je prije mnogo godina rekla jedna katolička djevojka. Ovo mišljenje danas sve enici i pastori ne zastupaju tako vrsto. Me utim, kler, savjetnici i psiholozi gledaju sumnjičavije na jedan drugi „miješani brak” - između pušača i nepušača, posebno ako je žena pušačica. A ja sam tomu svjedok iz vlastitog iskustva!

Nedavno sam se ponovno oženio. Bio sam rastavljen 9 godina. Znao sam da moja žena puši. Znao sam da puši puno. Ja sam joj pripaljavao cigarete. I ja sam pušio od petnaeste godine, ali u vrijeme kad sam se oženio nisam pušio punih deset godina. A i dok sam bio pušač, nisam pretjerivao.

Nisam pušio prije doručka, a katkad čak ni do večere. Moje pušenje je bilo pod kontrolom.

Prije ženidbe bio sam sa svojom ženom po 3 do 4 sata navečer. Tada još nisam znao da ona počinje s pušenjem čim se probudi - s pušenjem i kašljanjem. Niti

da poseže za cigaretom svaki put kad se po noći probudi. Izgleda da potreba za cigaretom nije ni noću u prestajala.

Nisam shvatio da je njezino pušenje bilo neprestano i ovisničko. A nisam bio svjestan ni koliko sam ja sam postao osjetljiv na neugodni, oštri miris cigarete. Deset godina sam sretno živio u stanu bez dima i u tim godinama uvidio sam da je pušenje u zatvorenim prostorima - avionu, vlaku, restoranu, hotelskim sobama — postalo jako štetno.

Razumije se da od medenog mjeseca nema ništa prigodnije za očitovanje problema između muža i žene što jako puši. Otkrio sam da medeni mjesec u zadimljenom automobilu i dimom zamagljenoj hotelskoj sobi nije ono što sam očekivao. Moji blagi protesti su odbačeni.

„Prije nego što smo se uzeli znao si da pušim.”

Da, znao sam, ali nisam na to obraćao pozornost. A nisam znao da ona puši TOLIKO. Nisam znao da itko može pušiti toliko. Perspektiva življenja u pušnici do kraja života sve manje i manje mi se sviđala. Moje negodovanje je prestajalo biti blago. Isto tako i njezina ljutnja. Ona je uvijek bila me u pušaču, pušio je njezin otac, majka, prijatelji i dva bivša supruga. Nikad nije ulazila nikakav prigovor pušenju i nije priznavala nikakav suprotni dokaz.

Kroz zadržanu dima nešto se postupno uvuklo u moju pamet, nešto što, po mojem uvjerenju, pretvara pušenje u uzrok sukoba u ovoj zemlji i stvara jaz između pušača i

nepuša a. Shvatio sam da mi nije smetao samo dim o ima, nosu, grlu, raspoloženju. Bio sam ljut i bijesan na vladanje moje žene. Moralno sam je osuđivao, smatraju i da su njezini postupci, kakogod ih tumačila povijest, bili neobzirni, uvredljivi, ak neprijateljski. Po eo sam gledati na njezinu štetnu naviku ne samo kao na nešto neugodno, ve kao nešto ružno, grubo, nepristojno, nešto što se ne može opravdati. Nije to bila samo smetnja, bila je teška mana, zastranjenje, nedostatak.

Vjerujem da je ova prosudba valjana. Slika osobe koja namjerno uvla i u sebe te ljute, otrovne dimove nije najugodnija. A izrigivanje tog paklenog smrada na nečuveni svijet u okolini potpuno je neoprostivo.

Stani samo za trenutak i vidi koliko možeš biti neupućen. Zamisli da nisi nikad uopće pušio cigaretu. Da uopće nemaš pojma o pušenju. Jesi li zamislio? Sada gledaj kako neka žena - supruga, majka, kćer, prijateljica - me i me u usne neki mali bijeli smotuljak i ONDA GA ZAPALI! Potom je u nevjerici gledaš kako gladno, proždrljivo, lakomo siše uvla i obraze, zatim uz teški, zagušuju i udah sve uvla i duboko u pluća i onda na usta i nosnice ispušta gusti oblak sivoga dima popraćen napadom razdiruće kašlja. I ti, opaljenih oči, nagorjela grla i nadražena nosa, pridružuješ se njezinu kašljanju.

S užasom i nevjericom gledaš kako se ovaj obred ponavlja. ZAŠTO to ona čini, zašto usisava tu

odvratnu smrdljivu tvar i zatim je ispušta u zrak, kašlju i, hrop u i i guše i se? To upravo nije ženstveno! Ne dolikuje pristojnoj ženi! Je li to neka vrsta vračanja? Nekakav egzorcizam? Mazohizam? Samokažnjavanje? Svakako ne može biti iz zadovoljstva. Može li? Ali gledaj, ona tare goru i kraj te stvari u nekoj posudici, ostavljaju i zamazani, smrdljivi i ružni nered, a onda uzima drugi smotuljak, me i ga u usta i pali!

Ovo je previše. Ti bježiš. Nekoliko sati kasnije vraća se i otvaraš vrata. Od udara ogavnog smrada hvata te vrtoglavica. Poslije već doznati da taj zadah ostaje. Postaje dio sobe, dio kuće, dio zastora i posteljine, dio svega što može upiti mirise što gone na površine. Primjećuješ da u nekoliko posuda ima ostataka zamotuljaka, stoje tamo zgnječeni u pepelu, ogavni i odurni.

Nije tako izgledalo onda kad sam ja poeo pušiti, kad je kutija cigareta bila 10 ili 12 centi. Pušenje je bilo moda, društvena navika, te još uvijek nešto što je uglavnom pristajalo muškarcima, izuzevši filmske zvijezde kao Bette Davis, Crawford, Garbo i gangsterske djevojke. Ali ne Pickford, Gish ili Costello. Sjećam se kako je John Barrymore izgledao zgodan u „Grand Hotelu“ ili „Rasputinu“, dok mu se dim izvijao iz dražesno podrhtavajuće lijeve nosnice (snimljeno iz profila, razumije se!). Nitko nije sa sigurnošću znao da li on uopće ima desnu nosnicu. Razumije se da nikad nismo vidjeli Barrymorejevu pluća."

15. *Sušenje hrane*

Namjerno rasipanje dovodi do nasušne potrebe.

Ne budi na teret svojoj državi.

Neka ti savjest ulijeva strah.

Nau i kako spremati hranu.

*Kad u plodnom vrtu u sezoni
obiluje hrana koju uzgajaš,
od te berbe trebaš tjednima
sabitati ono što tipretekne.*

*To je višak koji trebaš osušiti
kako bi nakupio hranu za zimu,
što e ti se obilno isplatiti,
jer si mudro gledao unaprijed.*

*Hrana što se pravilo osuši,
sadrži sve životne sastojke,
tako da nijedan drugi na in
ne može bolje sa uvati hranu.*

Sumnjam da je ikad u ljudskoj povijesti bilo potrebnije više nego danas skladištiti hranu.

Tijekom zadnjih pola stolje a injeni su zajedni ki naponi kako bi se pove ala proizvodnja hrane i izumio na in kako je trajno sa uvati od kvarenja.

Ogromni iznosi novca su utrošeni da bi se u inilo nešto što se može u initi jednostavnim sušenjem.

Problem hrane je trenutno najve a briga zakonodavnih tijela. Potrošnja hrane u velegradovima i metropolama premašuje svaku maštu. Možda bi koli ine gradskog sme a mogle dati neku ideju. Izvještaj iz New Yorka pokazuje da se u tom gradu dnevno pokupi i odloži oko 30.000 tona sme a. Shva aš li kolika je to gomila sme a? Pomonoženo to je kojih 30 milijuna kilograma na dan, a broj stanovnika New Yorka

kre e se oko 8 milijuna. Ra una se da njujor ani oko 22% svoje hrane bacaju u kante za sme e.

Možeš li samo za trenutak zamisliti 8 milijuna ljudi, zbijenih po tisu u i više u samo jednom stambenom bloku? Jedna od njujorških žitnica je New Jersey, savezna država što leži neposredno južno i zapadno od New Yorka.

Dok ovo pišem prošlo je tek tjedan-dva otkad su u New Jerseyu pale razorne koli ine kiše, stoje nanijelo milijunske štete usjevima koji su uglavnom bili namijenjeni za hranu sve brojnijem stanovništvu New Yorka.

Ni ja ni ti ne možemo ništa u initi za taj poput zlo udnog tumora nakazni grad, niti za bilo koji drugi nakazni velegrad. Kako su si namjestili postelju, tako neka i leže, sve dok se pojedinci kao što sam i sam ne probude i poduzmu korake za opstanak.

Sušenje svježje hrane je klju za preživljavanje, ali treba ra unati na razliku u koli ini hrane prije i poslije sušenja. Postotak vode u vo u i povr u varira izme u 50% pa sve do 95%. 90% posto vode mora se ispariti tijekom postupka sušenja, ostavljaju i hranjivo tkivo jestivim.

Pomisli na ogromnu uštedu pri uskladištenju sušene hrane. Tona miješanog tek ubranog povr a e nakon sušenja težiti samo 130 do 150 kilograma, što e zahtijevati samo mali dio prostora u smo nici tvoga posjeda od 5 do 10 jutara zemlje.

Sušenje hrane je bilo poznato stolje ima, možda i tisu lje ima, me utim, danas imamo veliku prednost nad naraštajima prije izuma uporabe elektri ne struje. Danas elektri na energija omogu ava sušenje hrane uz minimalan napor i uz bolji nadzor procesa.

Vra anje sušene hrane u njezino prvobitno stanje prili no je jednostavno, pogotovo ako imaš svoj vlastiti aparat za destiliranje vode. Metni sušenu hranu u destiliranu vodu, bilo hladnu ili toplu, te ostavi da se mo i jedan ili dva sata, ili ak preko no i, zavisi o vrsti hrane koju želiš osvježiti. Hrana e postati veoma ukusna. Ako destiliranu vodu zagriješ do etrdesetak stupnjeva, povratak hrane u svježje stanje bit e nevjerojatno ubrzan.

Za razliku od prošlih vremena, danas je sušenje hrane velik posao, pa se tisu e strojeva za sušenje, odnosno dehidratora, proizvodi i prodaje za ku nu uporabu.

Budu i da postoji velika raznolikost u dizajnu i izradi ku nih aparata za sušenje, svatko tko je zainteresiran trebao bi osobno istražiti i ustanoviti stoje najbolje za njegove potrebe, uvjete i okolnosti.

Neke od važnih pojedinosti koje treba provjeriti jesu na in grijanja i kontrola temperature, koja ne bi smjela prije i 45 stupnjeva C. Zatim trebaš provjeriti na koji na in zrak cirkulira. Ovo je posebno važno, budu i da grijanje treba biti ujedna eno izme u plitica na koje e se postavljati hrana.

Prednost posjedovanja vlastitog stroja za sušenje je najviše u tome što, kad vo e i povr e u tvojem vrtu dozrije, možeš osušiti sve što trenutno ne koristiš za jelo. Ne e biti gubitka ni rasipanja u tvojem vrtu. Sav tvoj višak, uredno obra en i spremljen, bit e bolji od novca u banki.

Ovisno o veli ini vrta, jedna sezona bi ti mogla omogu iti da pripremiš sušene hrane za prehranu cijele obitelji tijekom nadolaze ih mjeseci.

Nasuprot konzerviranoj, sušena hrana zadržava sve hranjive tvari u vo u i povr u, sve minerale, vitamine i enzime. Nadalje, sve ove bitne osobine ostaju u svojem živom, organskom stanju.

Osim vo a i povr a u tvojem e vrtu bez sumnje biti i obilje ljekovitih trava. Kakav si samo izbor možeš priuštiti za aj i napitke!

Uzmimno, na primjer, metvicu. Nema ve eg užitka od šalice vru eg metvi ina aja u zimske hladne dane, ili ledenog u vru e ljetne dane, skuhana od mirisavih biljaka što si ih sam uzgojio.

Ili uzmi u obzir gavez, tu vrijednu biljku, pola travu - pola povr e, koju su doma ice odavno zanemarile. Cijela se biljka, s listovima i korijenom, može sasušiti u dovoljnim koli inama za ljekovite napitke i za salate.

Meso je nešto što se ne koristi u našoj obitelji. Injenica je ipak da su ljudi u velikoj ve ini mesožderi. Mi niti odobravamo niti osu ujemo jedenje mesa. Svatko treba jesti prema svojem saznanju, ukusu i

tjelesnim potrebama. Sveto Pismo, razumije se, u Levitiku (11. poglavlje) donosi iscrpno propise o istoj i ne istoj hrani što ih je Svemogu i Bog s veoma opravdanim razlogom objavio, tako da ovjek po izboru može jesti ili ne jesti.

Izvan svake sumnje jedenje mesa stvara preveliku koli inu mokra ne kiseline, zbog koje dolazi do živ anih i miši nih tegoba, kao što su reumatizam, upala živaca i sli no.

Za one koji ga jedu bez razmišljanja i bez grižnje savjesti, sušenje mesa je neophodno za njegovu o uvanje. Sirovo meso se može izrezan' na tanke odreske, koji se onda lako dehidriraju. Na ovakav na in meso se uva bolje i duže nego zamrznuto. A da i ne pitamo o tome što se doga a u zamrziva u kad nestane struje na dulje vrijeme. Odgovor je jasan sam po sebi. Dulji nestanak struje može opustošiti zalihe mesa o kojima ljudi ovisе. Zamrziva i, kako ku ni tako i trgova ki, mogu se pokvariti, a korisni su samo dotle dok je dotok struje u redu. Nemaš takvih problema kad su meso i ostali proizvodi sasušeni i pažljivo spremljeni u odgovaraju im skladištima koja ne trebaju struje.

Za detaljnije informacije o sušenju preporu am ti da pro itaš i prou iš slijede e knjige:

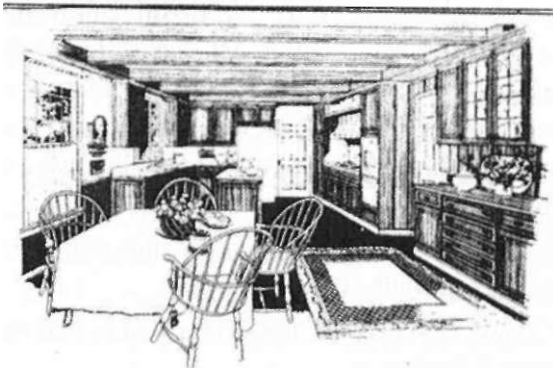
DOMA E SUŠENJE HRANE: „Kako, što i zašto?“ od Emme Wheeler.

SUŠENJE HRANE NA PRIRODNI NA IN

i

OSUŠI TO, SVIDJET E TI SE! od Gen
Macmanimana.

A možeš i stupiti u vezu s „UNITED VITO-WAY“ u
Everettu, u saveznoj državi Washingtonu.

*O ekuje U ova kuhinja na tvojem malenom imanju da iz
vrta doneseš svježegpovr a za ve eru?*

16. *Dekster - patuljasto irsko govedo*

*Engleska je bila ljuta, Irska ju je uznemirila.
Zašto nisu premijeri prou ili malu irsku kravu?
Otkrili bi malu irsku bušicu
i posvetili se govedarstvu a ne ratovima.*

*Velika krda dekstera na so nim britanskim pašnjacima
izgladila bi povijesne sporove,
Irci ne bi više bili razlog za uzburu,
a male dekster krave došle bi na svoje.*

*Neki vidoviti farmeri uvezli s nekoliko malih krava
iz Irske na ameri ko plodno tlo,
i bez pogovora, naklapanja i prigovora
oni znaju da im se isplatilo.*

*Otkrili su da je mlijeko male dekster krave
homogenizirano ve u vimenu,
a ne kao mlijeko jersey, holsteina i sli njih.
Sada ih ne boli glava kako e prodati mlijeko.*

*Kad bih danas sre om imao posjed od nekoliko jutara,
uz biserke, perad i moju ženu,
odlu io bih se za lijepo omanje stado dekstera,
jer nisu zahtjevne i ne trebaju veliku pašu.*

Tajna uzgoja dobre hrane leži u organskom gnojivu u tlu.

Za gnojidbu e ti trebati dosta stajskog gnojiva i izmeta od peradi.

Pitanje gnojiva od iznimne je važnosti, ne samo za potrebe tvoga imanja ve i stoga što su svi ratari i vrtlari potencijalni kupci dobrog organskog gnojiva. Tlo je u našoj zemlji, a i po drugim krajevima svijeta, zbog primjene umjetnih gnojiva dobrim dijelom postalo jalovo i onesposobljeno za proizvodnju hrane s odgovaraju im sadržajem minerala i vitamina.

Goveda i konji proizvode izvrsno gnojivo od kojega jedva da ima boljega. Na sitnim imanjima velika goveda pasmine holstein, guernesey, pa i jersey, nisu prikladna zbog svoje veli ine. Imaju dvije-tri pasmine koje su po prirodi malene, što malim posjednicima omogu uje da ih uzgajaju u prikladnom broju.

JA BIH SE ODLU IO ZA OVO GOVEDO!

Upravo sam pro itao veoma zanimljiv i pou an lanak u magazinu „Countryside“, od kolovoza, 1975. Izgleda mi toliko dobar i prakti an, da ga želim citirati. Napisao gaje Don Piehota iz Portlanda, koji ovako kaže:

„Ve godinu dana posjedujemo stado od barem 12 krava, koje skupa s dva konja žive preko pola godine pasu i na deset jutara pašnjaka. To nisu mršavi kosturi, ve debeli i živahni irski deksteri, krave i bikovi - najsitnija govedska pasmina.

Na po etku smo mislili držati samo 2 ili 3 krave, ali se pokazalo daje unosnije imati 5 ili 6, a onda je došlo pitanje, zašto ne uklju iti i bika, pa i ovu junicu... Smatrao sam da krave što prosje nom ovjeku dosežu do pojasa imaju budu nost. Najsitnija pasmina goveda bez sumnje je u potpunost suprotnosti sa starim „što ve e

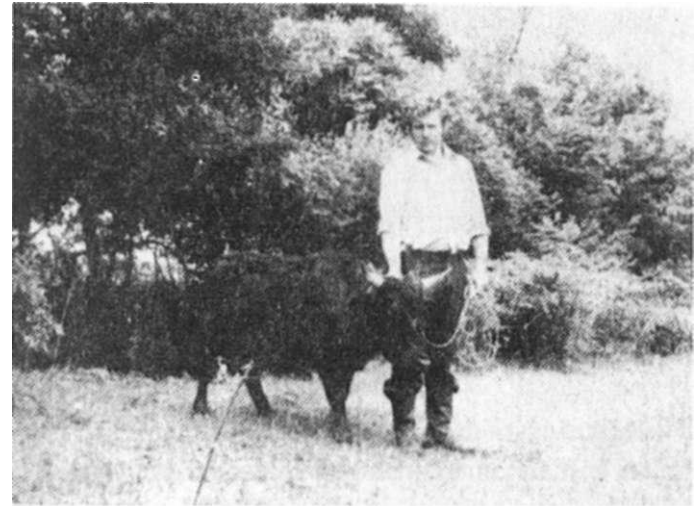
to bolje" vjerovanjem što je tako uvriježeno u ovoj zemlji.

Za siromaška s 2 ili 3 jutra zemlje to bi bio holstein od 600 kg, gladan i nesretan, stiješnjen na jedno jutro zemlje. Ali metni na to jutro zemlje dekstera od 300kg i imat eš zadovoljnu kravu na pašnjaku.

Imamo, dakle, svega pomalo, od 80 cm visoke Lonely Squaw (oko 250 kg) do 100 cm visoke Ariel Mary, teške najmanje 375 kg. Naš bik Navigator doseže do struka, možda 100cm, jako je pitom i dobro udan. U ljeto 1974. prispjelo je etvero teladi, pa još etvero proljetos, a do konca rujna o ekujemo još dvoje. Prodali smo jednu kravu i junicu po dobroj cijeni, a zanimanje u našoj okolini raste.

Prošlog prosinca bili smo ja i moja žena odlu ili dovesti ovce na naš posjed od 12 jutara, ali se dogodilo nešto zbog ega smo odustali. Nekoliko kilometara sjeverno od nas psi su poklali stado od 40 ovaca. Ja sam uvijek bio više za krave, ali popularne pasmine, kao na primjer Jersey, jako su osjetljive, a bikovi su na zlu glasu. A moja prošla iskustva su dokazala da je i angus teško i neukrotivo govedo. Mi smo htjeli nešto emu su dovoljne 3 ili 4 linije bodljikave žice, nešto pitomo i dovoljno maleno i izdržljivo da ih nekoliko može živjeti na našem posjedu. Nas oboje radi i, iskreno re eno, želimo trošiti naš novac na nešto drugo, a ne na ra une za veterinare i neobi ne smjese.

Moje istraživanje u mjesnoj knjižnici urodilo je plodom kad sam naišao na opis irskog goveda pasmine dekster. Uzgajaju se u dvije svrhe, što zna i da su dobre za mlijeko i za tov. Potje u iz zapadne Irske, gdje je tlo siromašno, a zemlja podijeljena na sitne posjede od nekoliko jutara. Paša je bila siromašna i oskudna, svakoko nedovoljna za uzgoj krava koje istina daju svu silu mlijeka, ali za uzvrat pojedu sve što može narasti na 4 jutra zemlje.

Don Piehota sa svojim nagra enim bikom pasmine dekster

Don Pihota sa svojom nagra enom kravom pasmine dexter

Prije dvjesto godina netko je spomenuo malu, crnu kravu, estu u tom kraju, koja je držana napolju tijekom cijele godine. Koliko znam, „dexter“ je irska rije i zna i „maleno i tamno.“ U to vrijeme na in uzgoja je bio vrlo loš, pa se tek u ovom stolje u pokušalo poboljšati uzgoj i odabir pasmine. Po najgoroj procjeni, svako deseto tele krupnijih pasmina dolazi na svijet s nekom manom ili

mrtvo. Od svih vlasnika irskog dekstera koje smo upoznali, samo jedan je imao sli no iskustvo. Ovo poboljšanje je bez sumnje ishod boljeg na ina oplodnje koji se danas primjenjuje. Neke od krupnih krava imaju ve i postotak jalovosti, druge imaju teško e pri telenju i t.d. Ti se problemi uglavnom izbjegavaju ako se nabavi krava s potvrdom od uglednog uzgajiva a, radilo se o bilo kojoj pasmini. Razumije se, da e cijena biti ve a.

Naše iskustvo s deksterima može biti pou no, posebno stoga što smo mi prekršili neka pravila. Osim uvjeta da životinje budu pitome, ekonomi ne i nezahtjevne, mužnja dvaput dnevno nije dolazila u obzir. Pronašli smo kako emo mo i presko iti mužnju za cijeli dan, pa i dva, ako bi bilo potrebno. Svaki vlasnik krava muzara re i e vam da je mužnja dvaput na dan ropstvo, jer se bez toga može upasti u ozbiljne pote ko e. Mi smo prihvatili na in koji je, siguran sam, primjenjivan na samom po etku. Naime, problem uzgajiva a muzara je u tome što krava za mužnju potpuno ovisi o njemu, budu i da se tele pretvori u tele e odreske tjedan-dva nakon telenja.

Naš postupak dopušta kravi i teletu da budu cijeli dan zajedno, onda se krave nave er utjeraju u staju i tamo ostanu do jutra. Tada im je vime puno i lako se muzu. Ne moramo cijediti vime, jer tele ve na vratima eka majku da obavi taj posao. Ako smo odsutni dan ili dva, krave i telad ostaju zajedno napolju, te nema nikakve štete. Svakako, umjesto galona mlijeka

dobivamo samo litre, ali nas je samo etvero, tako da su 4 litre dnevno više nego dovoljne za pi e, kuhanje i sirenje.

Mužnja je lagana, fleksibilna i, može se re i, lišena poteško a. Usput re eno, mlijeko krave dekster je prirodno homogenizirano, isto kao kozje.

Pitanje ekonomisti dekster riješilo se na moje zadovoljstvo nakon što smo prošli zimu s dvanaestero goveda. U prosincu smo za njihovu prehranu trebali 3 bale sijena i dvije velike kante isje enih klipova kukuruza. Do konca sije nja smo potrošili dvije tone kukuraza u klipu, pa smo svih 12 krava ishranili do kraja zime s po 4 bale sijena dnevno. Nekoliko manjih grla se bilo dobro udebljalo. Razumije se da su goveda bila napolju, pa su marljivo pasla ostatke raslinja na koje tijekom jeseni nisu obra ala pažnju.

Zvu i nevjerojatno, da krava preživi zimu na samo tre ini bale sijena na dan, uz pabir enje suhe trave i grmlja.

ovjek s 3 i pol do 4 jutra ispaše lako može oko sedam mjeseci napasivati 2 krave i njihovu telad, bez dodatne prihrane. Bilo bi bolje kad bi se pašnjak podijelio popola elektri nom ogradom. To omogu uje da krave pasu nekoliko tjedana na jednoj polovici, dok u me uvremenu na drugoj polovici raste trava. Preko zime ukloni ogradu i omogu i kravama da slobodno lutaju i traže ljetne ostatke. Ako se dobro planira, stalno

može jedna krava biti mužena, uz cijenu od 5 ili 6 mjeseci potrošnje sijena, uz nešto malo kukuruza.

Ja sam izra unao približni trošak držanja dviju krava: 180 dolara za 220 bala sijena, 40 dolara za kukuruz (pola tone), te razno, kao užad, veterinar i t.d. oko 30 dolara. Cijeli iznos bi trebao biti blizu 250 dolara. Telad (vjerojatno junica i uškopljeni junac) bi ostala preko zime, pa bi naljeto junica, spremna za rasplod s 14 ili 15 mjeseci, bila vrijedna 250 dolara. Mladi bik od godine i pol daje prirodno hranjenog mesa u vrijednosti od 250 dolara. Deksteri zriju tako brzo, da su s 12 ili 13 mjeseci ve veliki kao njihovi roditelji i skoro jednako teški. Naš mali bik bi na klaonici mogao imati oko 220 kg, što zna i skoro 120 kg istog mesa. Ve sada je utrošenih 250 dolara proizvelo 500 dolara. A tnje i vrijednost mlijeka. Uz naš lakotni na in mužnje galon mlijeka na dan za 310 dana je vrijedan barem 350 dolara. Radi se zaista o pristojnom hobiju koji donosi tako lijepu zaradu.

Pravo je zadovoljstvo gledati naše životinje kako jedu, tele se i podsje aju nas na temeljne prirodne zakone. Ugodno je osje ati se malo više samodostatnim i malo manje na milosti ekonomskih mo i koje su izvan naše kontrole. Kad razvoza i mlijeka odu na štrajk, sve se majke uspani e, ah mi, s vedrim i ljubaznim pogledom na obitelj, uzimamo muzlicu i idemo musti. Jedina krava zbog koje ima smisla biti u maloj kolibi

pokraj imanja od jednog hektara je metar visoka irska krava pasmine dekster."

(Tako piše Don Pehota, autor gornjeg lanka.)

Moraš, naravno, razumjeti, da mi ne jedemo meso, ali velika ve ina jede. Naše procjene krava i drugih životinja na imanju odnose se na dobivanje što više stajskog gnojiva uz što manju cijenu. Vjerujem da je krava dekster pravi odgovor na ovaj problem.

Nakon itanja i prouavanja gornjeg izlaganja o maloj irskoj dekster kravi, morao bi uvidjeti koliku vrijednost u gnojivu može značiti jedno krdo na tvojih 5, 10 ili više jutara zemlje.

Iako je konjsko gnojivo izvrsno za tlo, ja ne želim ulaziti u pitanje držanja konja. Konji su bez ikakve sumnje vrlo korisne, rekao bih krajnje korisne životinje, pogotovo ako ti automobilski prijevoz zakaže, pa moraš u grad jaše i na konju. Ipak što se svega ostaloga ti e, ne može se o ekivati nikakva druga zarada od uzgoja konja. Nadalje, ako se konj eš e koristi, treba ga povremeno potkivati, a potkivanje konja danas je skupo. Ostavljam ti, dakle, da se što se konja ti e, obratiš nekamo drugamo.

17.

Patuljaste koze

*Zdravo, mala kozo, emu ti služiš?
Skupa emo šetat, jer mi jako laska,
Kad vidim druge da zavidno bulje
u malog patuljka što kraj mene kaska.*

*Ove sitne koze pravi su ljubimci,
Što bez pogovora trijebe korov svaki,
Dražesni stvorovi, po prirodi isti
a poput ze eva i hitri i laki.*

*Lako ih je hraniti, ali osim hrane,
Čiste im i sveže vode dosta podaj,
lako ih se muze, daju dosta mlijeka,
ako ga ne piješ, ti ga onda prodaj.*

Jedna od nužnih zadataka u svakoj zemlji je držati pod kontrolom grmlje i korov na površinama koje se ne obrađuju. Na našem rancu arkansaškim Ozark brdima mi jednostavno moramo iznaći način kako kontrolirati korov, jer će inače izrasti do 2 i čak 3 metra. Kad smo tek doselili ovamo, na posjed na kojem nekoliko mjeseci nije nitko stanovao, korov i grmlje bili su do 2 metra visoki, pa smo morali upotrijebiti kosilicu poznatu kao „šikarski vepar“. Kosilicu smo vukli traktorom. Nakon toga smo kupili pola tuceta koza normalne veličine i oko 3 tuceta gusaka, tako da oni vode brigu o raslinju, što su oni sjajno činili, koze su brstile grmlje, a guske pasle travu.

S obzirom na vlastito iskustvo slobodan sam savjetovati da ozbiljno promisliš o dovođenju koza na svoj posjed. To su izvrsne domaće životinje i vrijedno ih je uzeti u obzir.

U svezi s ovim nedavno sam doznao za pigmejske, odnosno pamljaste koze, koje redovito ne prelaze 40 do 50cm visine.

Ove sitne koze su u inkovite isto kao i njihove krupnije rođakinje i uvjeren sam da mogu biti veoma korisne domaće životinje. Da sam znao za njih dok smo bili na imanju u Arkansasu, bio bih bez sumnje u napasti da ih nabavim. Kad dođe vrijeme da se vratim na selo, ovi mali doma i ljubimci bit će prvo blago koje želim tamo imati.

Prvi put sam upoznao o patuljastim kozama u knjizi i članak Eve Rappaport u časopisu „Countryside“ od kolovoza, 1975. Članak mi se činio toliko važnim, da sam smjesto stupio u dodir s glavnim urednikom časopisa i s autoricom članka na njezinu posjedu „Obiteljska životinjska farma Kraljevske doline“ u Monmouthu u Oregonu, tražeći i dopuštenje da uključim i rečenice o članaku u ovu knjigu, na štoje njih oboje pristalo. Članak govori sam za sebe i evo ga ovdje u cijelosti:

MALI PRIRUKNIK ZA PATULJASTE KOZE

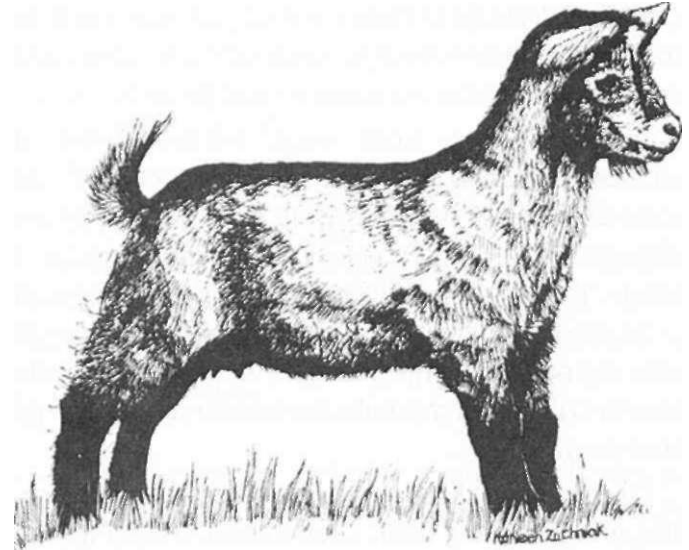
Patuljaste koze se ne smatraju više egzotičnim stvorenjima. Sada su priznate kao različita, genetski stabilna vrsta (nastala uglavnom od švedskih koza uvezenih 1959. godine). Patuljaste koze će uskoro biti registrirane kao šesta po brojnosti vrsta koza u Sjedinjenim Državama.

Američka patuljasta koza je genetski malena, kompaktne građe, kratkonoga i trbušasta, a do hrpta doseže 40 do 50cm visine. Glava joj je malo izdužena i udubljena. Boja se kreće od srebrnaste do sive. Ima tipične biljege na njušci, uzdignutim ušima, širokom čelom i oko krupnih, razmaknutih oči. Pamljaste koze imaju crne papke i hrbat. Dužina i gustoća dlake variraju

s obzirom na klimu, tako da se patuljasta koza i u pustinji i u sjevernoj tundri osjeća kao kod kuće.

Patuljaste koze sazrijevaju rano, brzo se razmnožavaju, mogu imati jedno do četvero kozli a svakih devet do dvanaest mjeseci i jako su dobri roditelji. Ženke daju dnevno do dvije litre ukusnog mlijeka. Okus mu je slatkast bez obzira na vrstu hrane, a masnoća mu je 6 do 9 posto. Iako je vrijeme dojenja u patuljastih kraće nego u drugih pasmina, naizmjenično jarene dviju ili triju koza opskrbit će mlijekom manju obitelj tijekom cijele godine.

Patuljaste koze su dobri brstari. Ciste šikaru bolje od svih koza, zato što se bolje penju i skaču, čak i na stabla i s njima. Ipak, kad su u društvu drugih životinja, ostaju mirne u žičanoj ogradi, dok im je usamljena patuljasta koza skočiti preko metarske žičane ograde u potrazi za društvom, a svoga će vlasnika slijediti poput psa.

*Nacionalno udruženje ljubitelja patuljastih koza
Route 2, Box 62, Monmouth, Oregon, 97361*

Patuljaste koze nisu samo dobri ku ni ljubimci. Cijenjene su i kao uvari i vrtlari, a dobre su i kao pokusne životinje. Pametne su, društvene, izražajne, oprezne, pou ljive i pitome. Vole djecu, ma ke i pse, zapravo vole svako stvorenje s kojim do u u dodir dok su mladun ad. Rado e te slijediti na povezu, u gradu ili u prirodi. Odazivaju se kad ih se zove po imenu kad ih se zove na mužnju, a može ih se musti ru no ili strojem. Uz nagradu hranom lako i brzo nau e mnoge postupke.

etiri patuljaste koze mogu udobno živjeti u zatvorenom pregratku veli ine 2,5 puta 3 metra. Ako se može, treba im omogu iti pristup u pokrajno dvorište, zaklonjeno od sunca, s povišenjima za penjanje i ležanje. Trebaju stalno biti opskrbljene vodom, sijenom i vitaminsko-mineralnom mješavinom. Zrno davati samo mjesec dana prije jarenja i za vrijeme mužnje. Jarcu za vrijeme parenja treba davati etiri umjesto dvije šalice zrna.

Glavna hrana koza je sjecka od sijena, djeteline, kore, grmlja i suhog liš a. Koze muzare dvaput na dan jedu oko tri šalice miješanog zrnja. Jedu iz zdjele dok ih se muze. Preporu a se kupovna mješavina, ali je prihvatljiva i doma a, ako je ispravno pripremljena.

Jari i po mu sisati oko sat vremena nakon jarenja. Tijekom prva etiri dana grušavina u ini jari e imunima na bolesti. Nakon toga mogu tripud dnevno sisati iz boce kozje mlijeko, ili mlijeko u prahu razmu eno vodom u omjeru 1:2, ili mlije ni nadomjestak ugrijan do 37

stupnjeva, iz boce od 2dl na koju je nataknuta mekana duda. Jari i e se brzo nau iti na lambar (neka vrsta višecijevne sisaljke - op. prev.), stoje velika ušteta na vremenu kad treba hraniti više od dvoje jaradi. Nakon dva mjeseca, kad jari i po mu jesti krutu hranu, bit e dovoljne dvije boce obranog mlijeka dnevno. Malo prije odbijanja nakon etiri mjeseca mlijeko se može malo razvodniti i koli inski smanjiti. Osobno uzgajana jarad, iako istina oduzimaju puno vremena, postanu jako i trajno društvena.

Patuljaste koze imaju rogove, ali ako se tjedan dana nakon jarenja jaretu elektri nim aparatom otpile izbojci, izbe i e naknadne nezgode i štete. Žig na ušima omogu uju jasnu identifikaciju i registraciju. Treba ih redovito cijepiti protiv tetanusa i bakterijskih oboljenja.

Konac lanka.

Vidjeli ste ovdje zanimljivo i pou no iskustvo g e. Rappaport u rasplodu i uzgoju ovih malih ku nih ljubimaca.

Iako se ne slažem sa stavom g e. Rappaport u nekoliko zadnjih redaka njezina lanka, priznajem daje njezin rad vo en ispravnim postupkom imuniziranja životinja. Tijekom godina kad smo mi uzgajali koze standardne veli ine, nikad im nismo davali umjetnu hranu, kao stoje mlijeko u prahu ili nešto tomu sli no. A nismo primjenjivali ni cijepljenje, niti ikakve druge

lijekove, a imali smo vrlo zdravo krdo koza i jaradi, koje smo prodali kad smo napustili farmu.

Razumije se da treba imati na pameti kako Walkerov program ne uklju uje ništa što nije sasvim prirodno, jer bi to bilo suprotno temeljnim na elima zdravlja, kad je tijelo jednom dovedeno u stanje gotovo potpune isto e i hranjeno sirovom hranom koliko je god mogu e.

*Slike nije ljubazno ustupila „Farmapatuljastih koza“
9745 Sunland Blvd., Shadow Hills, California 91040*

18. *Biserka*

*Biserka kokice! Biserka kokice!
Baš si sretna na našem polju i potoku!
Gdje su afri ki prašumski grabežljivci
Sada samo zaboravljeni san.*

Hvala Bogu za tvoju glasnu viku i uzbunu.

*Kad se stranci, lie ice, ma ke i kop i
vrzmaju naokolo da bi napravili štetu,
ti si uvijek budna i daješ znak za uzbunu.*

*Cijenimo te, biserko, jer si vrijedna,
uživamo te gledati u našoj blizini,
ti trijebiš kukce i istiš zemlju
od štetne gamadi koja se množi.*

Jato biserki nadmašuje sve doma e blago svojom u inkovitoš u. Biserka e od jutra do mraka tražiti i pojesti bilo koju vrstu kukaca i nametnika koji su spremni u initi štetu svakom povr u i vo u na koje nai u. Nisu izbirljive radilo se o bilo kojoj vrsti gamadi.

A što se psa uvara ti e, uz jato biserki na posjedu ne eš trebati nikakva psa uvara da te opominje na provalnike. im se stranac ili bilo kakva grabežljiva životinja pojavi, one e podi i uzbunu, i to pravu uzbunu! Biserke su tako er vrlo brbljave ptice, ali kad se spoznaju sve njihove vrline i odlike, lako se naviknuti i na njihovu galamu.

Nema peradi koja se može uzgajati uz tako malen trošak, bilo u hrani bilo u smještaju. To je stoga što je biserka od svih pripitomljenih ptica najbliža divljem stanju. Biserke su iznimno iste ptice. Najbolje

napreduju kad imaju skoro neograni en prostor. Zahtijevaju istu vodu. Kad su prepuštene same sebi, same e prona i što im treba. Imaju i na pameti i poštuju i ove uvjete, biserke se mogu odgajati u zato eništvu vrlo uspješno i profitabilno.

Porijeklom je iz Afrike, gdje je još uvijek cijenjena i lovljena divlja .

U Sjedinjenim Državama ima tek koja tri milijuna biserki. Tkogod se bavi peradarstvom može uzgajati biserke kao svoju vlastitu divlja za vlastiti stol ili za prodaju, a da ne mora vaditi lova ku dozvolu. Iako je izvorno biserka bila divlja ptica (i još je uvijek u afri kim prašumama), tijekom vremena je pripitomljena tako da se može uzgajati i razmnožavati u svakom dvorištu. Iako malo bolje uspijevaju napolju, prihva aju donekle biti pritvorene, pod uvjetom da mogu do i do kukaca i tako pomo i protiv šteto ina što napadaju vrtove i usjeve. A i kad mogu slobodno daleko lutati, vratit e se ku i na spavanje, ako im se pri povratku redovito baci hrane u zrnu.

Biserka mora sama izabrati mjesto za gnijezdo. Stoga se preporu uje da oko posjeda ostaviš što više busenja i grmlja, tako da možeš na i gdje nose jaja. esto nekoliko bsrki nesu jaja u istom gnijezdu.

Jedan naš prijatelj koji je imao posjed nekoliko milja od naše farme u Ozarku, držao je veliko jato biserki, koje su mogle slobodno lutati cijelim imanjem. Oko 4 po podne biserke su redovito tr ale ku i po svoju ve eru

kukuruza. Menije bio užitak promatrati ih. Predbilježio sam se za ove i broj njihovih pilića, ali prije nego što su se izlegli, mi smo se morali vratiti u Phoenix, što mi je bilo jako žao. Htjeli smo ih uzgojiti zbog njihovih uvarskih osobina, jer smo imali puno grabljivaca, kao što su na pr. rakuni i dr., koji su napastovali naše bantam kokoši i guske.

Iz nekih nepoznatih razloga biserke manje podliježu oboljenjima koja esto napadju perad. Otpornije su.

Ako si ti jedan od onih koji ne jedu meso, ne zaboravi da ga velika ve ina svijeta jede. Poštuju i tu injenicu napomenut u da meso jestivih ptica kao što su perad, fazani, prepelice, jarebice i naro ito biserke, stvara manje kiseline i lakše je probavljivo od govedine. Ipak ako se jede meso od ptica, treba ga jesti umjereno i razborito.

Gledaju i na svoje poljoprivredno poslovanje iz financijskog kuta, morao bi ura unati i dobar prihod što ga mogu dati biserke. Biserke su dobre nesilice tijekom cijelog ljeta, po evši od travnja pa do jeseni. Iskustvo je pokazalo daje bolje uzgojiti vlastite nego kupovati ve odrasle biserke. U tom slu aju trebaš u inkubator staviti rana, travanjska ili svibanjska jaja. Inkubacija ovih jaja traje od 26 do 28 dana.

Mo i eš prodati višak jaja po evši s lokanim oglašavanjem. Vijesti se brzo šire na ruralnim predjelima.

Koristi od biserke

Prošlih godina se mogla vidjeti tek pokoja biserka me u jatima kokosa na peradarskim farmama.

Ti samotni primjerci su držani najviše zbog njihova prekrasnog perja, a kako su lutale poljima, njihovo hranjenje nije stajalo ništa. Možda su vlasnici sha ali njihovu vrijednost uvara ostalog pernatog jata.

Nije se pokušavalo njihovo brojnije uzgajanje, rijetko kad se njihovo meso pojavljivalo na obiteljskom stolu i nikad nisu bile nu ene na prodaju. Biserke nisu oglašavane, o njima se nije pisalo, nije ih se slikalo i nikada nisu izlagane na sajmovima peradi i lovnih ptica. U stvari, biserka je kroz pokoljenja bila „zaboravljena ptica“.

Tek u novije vrijeme se pojavilo zanimanje za industrijski uzgoj biserki, a i ta pojava uzgoja biserki kao da je još uvijek u povojima.

Ipak ve nekoliko godina se moglo primijetiti da biserke postaju sve popularnije, što nije ni udo, jer imaju toliko toga ponuditi uzgajiva ima, ratarima i posjedima gdje bi se biserke mogle uzgajati naveliko.

Biserke nisu podložne mnogim bolestima koje napadaju drugu perad. Ve je to velika injenica u njihovu prednost. Zahtijevaju vrlo malo što se smještaja ti e. Više im odgovara nenatkriven ograničeni prostor od modernoga kokošinjca, osim u krajnje hladnim zimama

sjevernih područja. No u najradije spavaju u krošnjama drveća ih na stajskim strehama.

Njihova navika boravka na otvorenom im ih jako otpornima. Prilagode se gotovo svakoj klimi.

Biserke su stekle glas da su kao stražari bolje od pasa. Osjetljivi su na dolazak svake nepoznate životinje, kao što su jastreb, lisica, mačka, pas, tvor, pas i t.d. I dan i noć su spremne dati znak za uzbunu ako se nešto neobično događa. Ne samo što dižu viku koja obično otjera uljeza, već se upuštaju u borbi i redovito izlaze kao pobjednici. Uzgajiva ima peradi - kokosa, pura, vodeni ptica - odgovara držati biserke, ako zbog nečeg drugog, onda zbog zaštite svoje peradi. Ako se neka skitnica noću u doklati, biserke će toliko kriješati da će uljez uzmaknuti i produžiti tamo gdje nema biserki na straži.

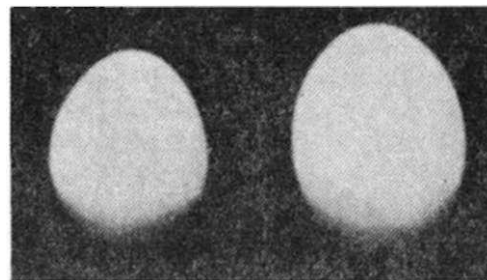
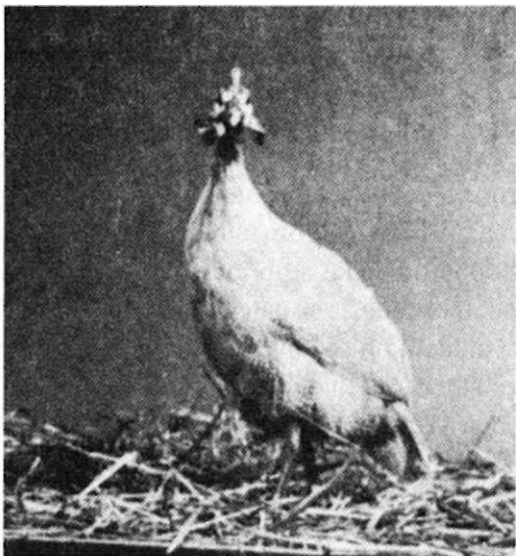
Biserka se, poput divljač, hrani crvima, sjemenjem biljaka, lišćem i raslinjem, pa to daje njezinu mesu poseban „lovački okus“, a isto, posebno dok su mlade, služe kao nadomjestak za lovne ptice, posebno kad je do ovih teško doći ili u vrijeme lovostaja. Mlade biserke sve više traže hoteli, restorani, klubovi, udruženja, škole i drugi priređivači i banketa. Uzgajivači i mogu biti zadovoljni s cijenama. Mnogi uzgajivači koriste sada sve svoje kapacitete samo za uzgoj biserki, jer potražnja stalno raste.

Prije se uzgajala jedino ukrasna biserkasta pasmina, ali su sada bijele jednako popularne. Odabirom je

stvoreno nekoliko novih, šarenih vrsta, ali se samo biserkasta i bijela pasmina uzgajaju naveliko.

Biserke zahtijevaju malo različitiju skrb od ostalih vrsta peradi. Kad se uzgajaju u velikom broju, treba im i velik prostor, do im manje jato se može držati s ostalom peradi, čak i stražnje dvorište može biti dovoljno. Gdje su na slobodi, biserke se brinu same o sebi, uz toliko malo dodatne hrane da su najekonomičnija vrsta domaće peradi. Peradar koji se odlučuje na masovni uzgoj biserki, vrlo vjerojatno će smanjiti broj kokosa i povećati jato biserki radi većeg zarade. Raste potražnja za rasplodom, jajima za nasad i biserkinim pilićima.

V. H. u časopisu „Rural New Yorker“

*Biserkino jaje (lijevo) u usporedbi
s kokošjim jajem (desno)*

*Sive biserke, lavanderi i grimizne kraljevske biserke na
farmi biserki Harry Browna u Manchesteru u Iowi.*

Biserki ni pili i, stari tri tjedna

Popularna siva biserka

Napomena: Cijeli prethodni dio od naslova „Korist od biserki“ pa do kraja paragrafa pretiskan je s 39. stranice knjige „Biserka“, s dopuštanjem g. Loyla Stromberga, vlasnika autorskog prava spomenute knjige. Koristim ovu prigodu da zahvalim g. Strombergu na njegovu pristanku na uporabu gornjeg lanka i ilustracija koje ga prate.

Prije nego poduzmešprve korake za nabavku i uzgoj biserki, preporu am ti da pro itaš i prou iš tu izvrsnu knjigu, što ju je napisao Vah Hoesen- Stromberg. Ako je nema u tvojoj knjižari, možeš je naru iti od „ Stromberg Publications Co. “, Box 717, Fort Dodge, Iowa, 50501.

19. *Perad: kokoš vrijedi*

*Pitalica što je neki izvr u
uje se diljem svijeta.
Zaboravi, molim te,
je li prije bilo jaje ili kokoš.*

*Danas se to vidi sasvim jasno:
život u svakom jajašcu,
bilo pti je ili riblje,
kao i Adama, storio je Bog.*

Ja sam bio vrlo rje it u pohvalama biserke, ali nemoj zato misliti da ja i u jednom trenutku podcjenjujem važnost pernatog jata što ga svrstavamo pod pojam PERAD. Podcijeniti kokoši i pijetlove dovelo bi te u opravdanu sumnju da ja ne znam o emu govorim.

Dva su glavna razloga za uzgoj peradi, od kojih je prvi njihov krajnje vrijedni izmet, koji je izvanredno gnojivo. Pomiješan sa stajskim ini ovo dvoje najboljim organskim gnojivom.

Na drugom mjestu, kokošja jaja su izvrstan izvor bjelan evina. Dvoje jaja daju koli inu bjelan evina potrebnu odraslom ovjeku za održanje ispravne razine bjelan evina u tijelu. Moram naglasiti, daje za takva jaja veoma važno da se kokoš slobodno kre e dvorištem i vrtom, poljem pa ak i šumom. Drugi bitan preduvjet je da jaja budu oplo ena. U tu svrhu treba biti jedan pijetao na svakih 10 do 15 kokosa. Oplodnja jajeta je važna zato e bez nje nedostajati mnogi rijetki elementi koji zavise o djelovanju spolnih žlijezda. Rijetke elemente je teško dobiti iz obi ne hrane, posebno ako hrana nije uzgajana na tlu gnojenu stajskim gnojivom.

Prema tome ja iskreno preporu am i savjetujem da broj peradi bude u srazmjeru s veli inom posjeda i s potrebama obitelji.

Kad se radi o izboru odre ene pasmine, popis raspoloživih vrsta je nevjerovatno dug.

U ovom trenutku imam, na primjer, pred sobom knjigu pod naslovom „Mjerila za savršenu perad“, koja

opisuje samu sebe kao „potpuni opis svih priznatih vrsta peradi.“ O tome se stvarno i radi. Držim ovu knjigu u svojoj knjižnici jer, iskreno govore i, bilo bi mi drago imati nekoliko tuceta raznih pasmina. Knjiga ima nekih 620 stranica, s mnogo ilustracija, sa slikama kokoši i pijetlova, s opisom skoro svake ptice.

Osim dobro poznatih pasmina kao što su leghorn, rhode island, minorca, new hampshire, wyandotte, cornish, barred rock, araucana i krupni jersey, ja bih volio imati nekoliko prekrasnih srebrnih duckwinga i uzgajati možda kokoši vrste malaya, cubalaya i nekoliko veli anstvenih srebrnosivih dorkina, nekoliko crnih poljskih s bijelom krestom na njihovim udnim šubarastim glavama. Osje am da bi bio užitak uzgajati takve kokoši. Da budem iskren, u lanio sam se u SPPA, društvo za o uvanje izvornih kokošjih pasmina, koje izme u ostalog potie na bolji rasplod i putem svoga asopisa pomaže lanovima da na u rijetke vrste.

Ako si zainteresiran za peradarstvo iz bilo kojeg razloga, ja bih ti preporu io da naru iš katalog od: „STROMBERG UNLIMITED“, p.o. BOX 717, Fort Dodge, Iowa. Katalog je po sebi pou an, a sadrži zadivljuju i izbor ne samo ptica nego i skoro svih živih bi a. Radi se o zaista zanimljivu izdanju, gdje možeš, na primjer, na i kako, osim ptica i ljubimaca, kupiti bizona, ili ljamu, ili kuguara, majmuna, zebri i ne znam što sve još, i to sve ilustrirano.

Ne zaboravi da jaja mogu biti veoma izdašan prilog tvom predra unu. Ako možeš sam proizvesti glavninu hrane, potrebne tvojoj peradi, znatno eš smanjiti troškove uzdržavanja. Možeš o ekivati od dobre nesilice 250 do 300 komada jaja godišnje, tako da e svako tuce tvojih kokosa proizvesti 250 do 300 tuceta jaja na godinu.

Znaš koliko trenutno pla aš svako tuce jaja kad ga kupuješ u trgovini. Usporedi to sa suprotno niskim troškom uzgoja kokosa, koje e u odgovaraju im uvjetima nositi jaja ve im dijelom godine.

A što se ti e gnoja, kokoši imaju daleko ve u gnojdbenu vrijednost od biserki, budu i da se kokoši drže u kokošinjcu, do im biserke, osim za veoma hladna vremena, spavaju bilo gdje napolju.

Ako kaniš sam proizvoditi pili e, trebat e ti inkubator, a u Strombergovu katalogu eš na i velik izbor, ak i onaj što automatski prevr e jaja. S takvim inkubatorom jedino što treba u initi je složiti u njega 70 do 80 kokošnjih jaja i kontrolirati rad svaki dan-dva. Za tri tjedna imat eš lijepo jato žutokljunih jednodnevnih pili a. Ili ako želiš nasaditi biserkina jaja koja su malo manja od kokošnjih, možeš metnuti oko 100 komada jaja, kojima e trebati 26 do 28 dana da se izlegu.

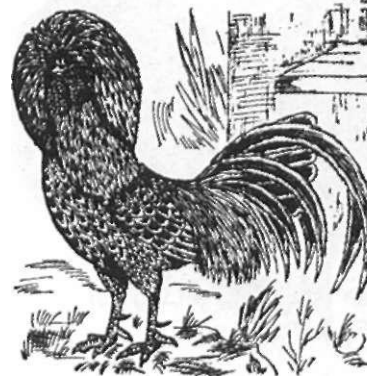
Kakav užitak je po i tamo gdje si metnuo jaja i otkriti kako te je priroda, u odre eno vrijeme, nagradila dražesnim i živahnim pili ima!

*Bjeloprugasti crveni
cornish pijetao*

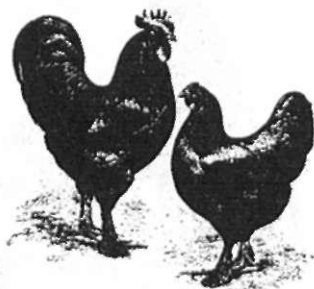
*Srebrni leghorn
pijetao*

Kukmasti prugasti pijetao

*Krupna orpington
kokoš*

Crni langshan

Zlatni leghorn patkastih krila

20.

P ela, košnica i med

One proizvode med, one proizvode novac.

Oh, kakav san

biti dio ovakvog tima!

*Biti radišan kao p ela,
vrijedna, vrijedna p elica,*

lete i tamo-amo, lepršaju i tu i tamo,

do svakog bijelog cvijeta,

žutog cvijeta, ljubi astog cvijeta,

do cvijeta sviju boja.

*Nalazi pelud jedan po jedan -
malo pozajmi, malo ukradi,
pa leti ravno u košnicu
sa svojim sitnim nepogrešivim o ima.
Tamo se pelud pretvara u med
koji vrijedi dobrih novaca.*

*Od onog što donese ništa ne baca,
sve to pretvara u zlatno sa e,
a med joj dobar za zdravlje,
najbolji slador što ga ima!
Ni zemlja ni more nemaju ništa
Sto bi bilo nalik p elinjem medu.*

*Mali dje aci i djevoj ice
Trebali bi cijeliti med više od svega.
Med je, dragi moji, za vas
dragocjeniji od bisera.
U i djecu da goje p ele,
Pa ne e oti i u bijeli svijet.*

Med je priznat kao najzdravija i najblagotvornija slatka tvar što nam ju je dobar Bog providio. Ova injenica je bila op eprihvatajena tijekom tisu a godina.

To je najbrži i naju inkovitiji izvor energije za ljudsko tijelo. Uzdiže te bez spuštanja.

Atleti ari u svim sportovima dobivaju nevjerojatnu koli inu stalne energije ako prije nastupa uzmu jednu ili dvije žlice meda.

Rabiti med za zasla ivanje bilo koje vrste jela najbolji je na in za uga anje okusu i korisnost tijelu. Svako seosko doma instvo s posjedom od jednog ili više jutara zemlje trebalo bi držati p ele, što je posebno dobar posao za mla e.

Ova stvar je toliko velika i široka, da nije problem što o njoj re i, ve gdje prestati o njoj govoriti.

Dobro je u iti iz vlastitog iskustva (do kojeg se obi no dolazi velikim naporom), ali je još bolje izvu i korist iz tu eg iskustva.

Kad sam ja bio odlu io nabaviti nekoliko košnica na mojoj farmi u arkansaškom Ozarku, prvo sam pregledao p elarske asopise i pretplatio se na „Radost p elarenja" izdava ke ku e „A. I. Root" iz Medine (Ohio). Moja je pretplata trajala tri godine, a bilo je to prije podosta godina. Veoma mi je pomoglo ono što sam iz tih asopisa nau io. Tako er sam se koristio uslugama trgovina p elarskim potreštinama koje su tamo oglašavale. Zaista mi je jako pomoglo.

P ele su, što je izvan svake sumnje, najbolja poljoprivrednikova i vrtlarova investicija. Nijedan najamnik ne bi mogao raditi tako dugo i tako teško, nijedan stroj ne bi mogao raditi tako uspješno s tako

malo uzdržavanja. Gdje god su p ele tamo mora biti u izobilju cvije a, povr a i vo a, jer su p ele bitne za njihovo oprašivanje.

Najvredniji dio p elinjeg rada je oplo ivanje cvjetova prenošenjem peludi s jednog na drugi. Botani kim rje nikom re eno, oprašivanje (polinacija) je prijenos peludi s prašnika (androecium) na ru ak (gynoecium). Ovaj govor je p elama vrlo dobro poznat. Bez dobrog oprašivanja ne samo što e urod biti manji, nego e i plodovi biti kržljavi i sitni. Danas ima p elara iji je posao isklju ivo oprašivanje velikih površina za komercijalnu proizvodnju vo a i povr a, što trgova ke ku e pla aju dobro. To je važna stvar!

Za obi ne ljude kao što smo ja i ti, oprašivanje ima sporedno zna enje. Ono dokazuje da ratar i povrtlar u djelokrugu svoga zanimanja trebaju imati vlastite p ele, što e im u dodatku biti zabava, užitak i nezavisnost što proizlazi iz bavljenja p elarstvom i dobivanja meda.

Prije nekoliko godina sam u asopisu „Radost p elarenja" pro itao veoma zanimljivu pripovijest o kalifornijskom zubaru, zaraženom ne im što bi se moglo nazvati APICULTITIS. Apikultura, naime, zna i p elarstvo. Želim prenijeti ono najbitnije iz njegove pri e, pa navodim:

„Ljude iznenadi moj odgovor na njihovo pitanje, kako dugo se bavim p elama. Pedest i etiri godine! Još sam bio dijete kad sam, igraju i se, pomagao pastoru u brizi oko njegovih košnica. To me je zarobilo. Jedan

drugi prijatelj, voditelj nedjeljne vjeronau ne škole, poklonio mi je jednu košnicu s rojem. Bio sam ushi en kad sam prvi put vadio med. Bio je sasvim bijel i savršeno spremljen. Moj otac je bio oduševljen stoga što je sve izgledalo tako lijepo, pa mojoj sre i nije bilo kraja.

Vrijeme školovanja je stvorilo prazninu u mojem p elarskom djelovanju, ali nakon što sam se vratio nije uzelo dugo da opet zarazim sebe i susjeda ludilom za p elama.

Budu i da grad Pasadena u kojem živim stalno raste, morao sam svoje košnice premještati nekoliko puta. Kona no je izglasano da se ele ne smiju držati u gradu, ali to me nije zaustavilo. Prije zabrana pisana su pisma gradskim vije nicima o korisnosti p ela, ali je pritisak javnosti bio jak, pa je zabrana stupila na snagu. To je mene i mojega susjeda otjeralo izvan grada u prirodu. Naime, i on je neizlje ivo obolio od apikulitisa, od kojega ne želimo biti lije eni."

Kraj citata.

Med je, zna se, bio poznat i cijenjen otkad je Svemogu i stvorio biljke i cvije e i svijet koji uživa u slatko i. Med bez pogovora zaslužuje svoju opjevanost i glas o svojoj ljekovitosti.

Prije nekoliko godina je dr. Stanley Coppock, entimologist na državnom sveu ilištu New Mexika, objavio da istraživanje obavljeno na arizonskom

sveu ilištu pokazuje da med djeluje antibakterijski, sli no penicilinu ali bez nuzpojava. Mi esto primamo izvještaje od osoba koje s izvrsnim u incima na ovaj ili onaj na in primjenjuju med u lije enju oboljenja i povreda.

Evo još jednog zanimljiva izvještaja što sam ga prije nekog vremena primio. „Bratovština P elinje crkve" imala je prošlog utorka medeni objed. Tri duga ka stola pokrivena bijelim, s tanjurima i ubrusima, noževima i vilicama, ašama s hladnom vodom i dvanaest velikih zdjela s privla nim medenim sa em, 4 zdjele na svakom stolu. Sastanak je službeno otvoren molitvom. Predsjedatelj je najavio: - Pripremili smo vam dobar program.

Prvi dio: -Trgovac vo em i povr em: "Med kao hrana u Svetom Pismu ".

Drugi dio: - Apotekar: „ Med kao lijek u Svetom Pismu ".

Tre i dio: - Kuhar: „ Med i kuhanje ".

I kona no -

etvrti dio: - Pastor: „Med kao simbol izvrsnosti u Svetom Pismu."

Bio je to zanimljiv i pou an program. Predsjedatelj je dodao:

- Ovdje nas je etrdeset ljudi, a mislili smo da bi moglo biti pedest, pa prema tome ima svega u preobilju.

Ako koga zaboli želudac, tu je apotekar da mu pomogne. Po eo je objed.

Med je dobiven iz sjevernog zida crkve, blizu dviju rupica što su ostale od postavljanja nekih elektri nih žica. Nijedna doma a košnica ne bi mogla proizvesti bolji med. Med je u Svetom Pismu spomenut 22 puta.

Tako je re eno na banketu. "

Kraj citata.

NASADI OVISNI O P ELINJEM OPRAŠIVANJU

Ovisno:

badem
breskva - više vrsta
jabuka - neke vrste
kajsija - vrste Riland
i Perfection
kruška - ve ina vrsta
mandarinka
šljiva - europska i japanska
tangolo (vrsta agruma)
trešnja
višnja

Poboljšano:

australski orah (macadamia)
avokado
dragun (kaki)
jabuka - sve vrste
kruška
maslina - neke vrste
šumsko vo e (bobice)

Ovisno o p elinjem oprašivanju: Poboljšano:

Krmni usjevi:

lucerna crvena djetelina
švedska djetelina (trifolium hybridum)
egipatska djetelina (trifolium alexandrinum)
djetelina kravarica
grahorica

Sjemensko povr e:

šparoge	dinja	patlidžan
prokulice	luk	paprika
bruseljke	peršun	
kupus	pastrnjak	
mrkva	bundeva	
cvjeta a	rotkva	
celer	rutvica	
kineski kupus	tikvice	
krastavci	repa	
keleraba	lubenica	
poriluk		

Povr e:

krastavci	uljarice:
sve vrste dinja	šafnanika, repica
lubenica	

bundeva

tikvice

Drve e jestivih plodova:

kesten	crveni javor
katalpa	žuta topola
roga	božikovina

Ovisno - nema uroda bez unakrsnog oprašivanja.

Poboljšano - urodi više ako ga p ele opraše.

21.

Gliste - za tvoje tlo i tvoje zdravlje

*Skromni ora u našega tla,
što živiš u potpunoj tami,
i radiš više od ljudskih bi a,
ne brinu i se za sama sebe!*

*Da, ti se previjaš, kažu, bijedni crve,
ali otkad Bog Adama stvori,
ti si bio tu da umekšaš zemlju,
da može doma ici hrana rasti.*

*Umnožio si se na milijune,
isto kao i ovje anstvo,
ali se nisi nikad bavio plesom,
ni izumio uporabu vatre.*

*Migolji se i dalje, blagoslovljeni rataru,
jer ako ti prestaneš, mi emo izginuti.
Tebi ne treba strijela ni lukova,
Tebi je samo do bušenja rupa.*

*Hrana je ono što živu i traže,
jer bez hrane sve živo umire.
Ti si dobar za hranu ptici i ribi,
bilo u vodi, bilo u zraku.*

*Hrana ne može bez tebe rasti,
zato samo nastavi kopati,
i množi se na mirijade,
jer ako ti staneš, mi emo gladovati.*

Gliste imaju dvostruku vrijednost. Bitne su za uzgoj hrane i za pretvaranje jalovog tla u plodno. To je vrijednost broj jedan.

Vrijednost broj dva je mogu a zarada od uzgoja glista. Mogla bi se napisati knjiga o tisu ama onih koji su ulog od nekoliko dolara u uzgoj glista pretvorili u

stotine i tisu e mjese no, bilo da im je to bilo sporedno ili stalno zanimanje.

Gliste ne samo da su plodne, nego se mogu umnožavati brže nego što ih ra unar može brojiti. Što više gliste oboga uju tlo, to više tlo pomaže njihovu razmnožavanju.

Uop e nema usporedbe izme u tla prera ivana glistama i tla na kojem su susljedno korištena umjetna gnojiva. Zna se da otpad glista daje tlu 300% više magnezija, 500% više dušika, 700% više fosfora i preko tisu u posto natrija više nego u analiziranom tlu s posjeda na kojima su rabljena umjetna gnojiva.

Gliste dodaju velike koli ine organskog gnojnog materijala. Nakon samo tri- etiri godine na jednom jutru zemlje može biti 1,000.000 do 2,000.000 i više glista, proizvode i obilje otpada koji je po sebi izvrsno gnojivo. Toliko glista u pogodnim vlažnim vremenskim uvjetima mogu svaka 24 sata proizvesti od jedne i pol do dvije i pol tone otpada po jutru, po evši od prolje a pa do jeseni, a i u zimi, ako je temperatura pogodna. Kako bogatstvo, i to potpuno besplatno!

Kad kona no zaposjedneš svojih pet ili deset jutara zemlje, možeš pustiti da ovi neumorni ora i rade za tebe 24 sata dnevno, dan za danom, bez pla anja, bez posebnih podavanja i bez prigovora.

Glista je složen kemijski laboratorij. Živi pod zemljom, jede zemlju i izbacuje zemlju, nagnojenu i oboga enu. Jedino zahtijeva organske tvari u tlu, koje

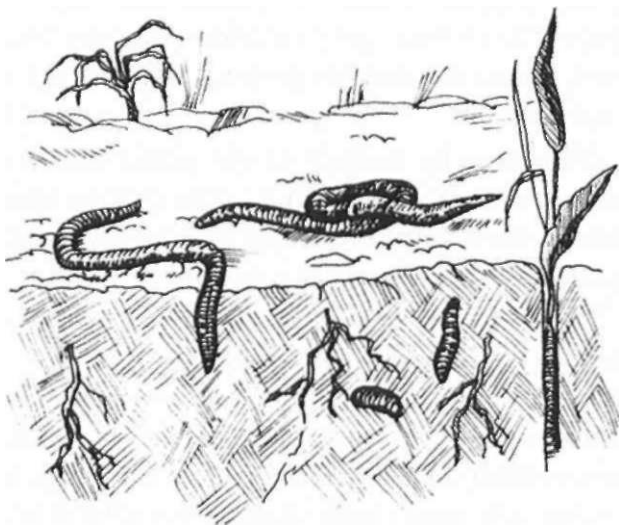
probavlja s bilo kojom gnjilom vegetacijom, biljkama i sporama, jajašcima bakterija i jajima i li inkama kukaca. Kad sve probavi, izbaci ostatke i odloži ih u nizovima koje na površini zovemo glistinim tragovima. Ti tragovi se sastoje od lino prera enog veoma bogatog gnojiva.

Otpad jedne gliste ne bi zna io mnogo za nagnojavanje cijelog vrta, njive ili posjeda, ali smo vidjeli kako se gliste brzo razmnožavaju i kako s brzo gomila njihov otpad. Samo 75.000 do 1,000.000 glista po jutru mogu mjese no proizvesti više od 75.000 tona bogatog gnojiva. Imaju i na pameti ove brojeve, ja jednostavno ne razumijem, kako itko pri svojoj zdravoj pameti može rabiti umjetno gnojivo i uništiti gliste koje su ve u tlu.

Gliste buše tlo gutaju i zemlju, prave i tako svoje podzemne hodnike. Ovi tuneli ne služe samo za njihovo kretanje, ve i za prozra ivanje tla i njegovu rahlost, tako da voda može prodrijeti u dubinu.

Pokojni E. B. Shields je objavio knjigu od 120 stranica pod naslovom „UZGOJ GLISTA ZA PRODAJU" s izvrsnim i detaljnim informacijama o svemu što se odnosi na gliste. Kako podrobna pouka o ovom važnom subjektu prelazi granice ove knjige (ove moje knjige!), preporu am da nabaviš primjerak knjige g. Shieldsa. Ja sam je kupio prije mnogo godina, ipak vidim da je i sada reklamira „SHIELDS PUBLICATIONS" iz Elgina u Illinoisu. Tamo eš u poglavlju

„Po etak s rasplodnim kutijama" na i upute za o ekuju u zaradu od uzgoja glista. U prethodnom poglavlju „udo razmnožavanja" dobit eš uvid u vrijednost njegova opreznog izra unavanja kad govori o mogu nosti da se pod optimalnim uvjetima po me s 1.000 glista i za dvije godine do e do JEDNE MILIJARDE GLISTA, plus 300 milijuna jajašca u ahurama, od kojih svaka može proizvesti od dvije, tri pa do cijelog tuceta glista.

Naši dragocjeni prijatelji gliste

Ima nešto važno o emu moraš dobro voditi ra una. Kad na eš zemljište koje ti se dopada, može se dogoditi da je tlo potpuno iscrpljeno ili po sebi jalovo. Tako zemljište možeš kupiti budzašto, a onda za godinu dana uzgojiti na njemu toliko glista da ga u ine dovoljno plodnim za dobar urod. U idu im godinama tvoja e zemlja postupno postati plodnija od svih susjednih posjeda koja se kemijski obra uju.

Ja sam se strašno oduševio neograni enim mogu nostima oporavljanja „neobrađive" zemlje, da sam u napasti ostaviti tipkanje ovog istog trenutka i po i na selo i u polje, ali me moja trijezna žena odvra a od toga. Jednostavno mi kaže: „Pogledaj koliko ti pošte stiže sa svih strana. Ne možeš iznevjeriti sav taj svijet. Oni ho e i trebaju rezultate tvojih istraživanja. Udubi se još malo u knjige, kasnije emo vidjeti stoje najbolje za sve." Kakva uravnotežena žena! I, eto, tu sam, nastojim završiti ovu knjigu.

Koji god sustav odabereš za svoj pothvat, trebaš imati sjeka za povr e i korov, mlin eki ar za mrvljenje svega što raste, dovoljno sitno za hranu tvojih malih gojenaca. Skupljaj liš e što opada s drve a i grmlja, jer su na nj gliste jako lakome, a što sitnije ga zdrobiš, to lakše e ga gliste probaviti.

Što je jalovije tlo, to više trebaš stajskog i biljnog gnojiva, ali obilje toga materijala gliste e umnožiti do te mjere da e se tvoja jalova zemlja pretvoriti u bogato, rahlo i obrađivo tlo.

Ne zaboravi da jedno jutro zemlje može imati od nekoliko stotina tisu a do jedan ili dva milijuna glista.

ANATOMIJA GLISTE

Glista je u anatomskom smislu jedno od najzanimljivijih zemaljskih stvorenja. Nema o iju, ušiju ni zubi. Osjetljiva je na vibraciju i na svjetlo, ali nepogešivo dostiže željeno odredište. Ima oko 6 srdaca, pa se ne može re i daje bez srca! Manji kraj joj je mozak i usta. Istina je, ima mozak! Ima potpune muške i ženske spolne organe, ali za oplodnju mora do i u dodir s drugom glistom.

Svojim jednjakom lukovi astog oblika što djeluje poput pumpe, uvla i u se sve dostupne organske tvari kojima se hrani. Ima nešto sli no kokošjoj volji i trebaju joj mikroskopske estice kamena ili drugog tvrdog materijala da bi mogla progutati svoju „hranu“ skupa sa zemljom i protjerati je kroz svoj cijeli probavni sustav.

Glista svojim vanjskim omota em upija kisik i ispušta uglji ni dioksid, stoga joj je potrebno vlažno zemljište. Ovo disanje je mogu e samo kad joj je vanjska koža vlažna. Glista izbjegava sunce i suhi zrak jer bez vlage ugiba, zato je potrebno tlo u kojem e se gliste držati stalno vlažnim, ali ne toliko natopljenim da se ne bi jadna stvorenja utopila. Kad padne previše kiše

toliko da poplavi podzemne hodnike, možeš vidjeti gliste kako se, što god brže mogu, izvla e na površinu da izbjegnu utapanje.

Zdrava e glista u povoljnim uvjetima godišnje proizvesti 2.000 do 3.000 potomaka. Stoga možeš, ako im omogu iš rasplod tijekom cijele godine, dobiti izme u 2 i 3 milijuna glista na godinu. Prosje an im je život, u dobrim okolnostima, oko 15 godina. Nije mi poznat nijedan drugi posao koji bi mogao donijeti tako fantasti ne rezultate.

Gliste su po sebi samo dio pothvata. Svaka glista dnevno izlu i vlastitu težinu otpada. To zna i od pola do jednog kilograma najboljeg gnojiva godišnje od svake pojedine gliste. To možda ne zvu i mnogo, ali pusti nekoliko stotina tisu a glista na jedno jutro zemlje i one e ti po njemu razasuti svake godine od 50 do 400 tona gnojiva. Njihov izmet je pun dušika, natrija i fosfata, bitnih elemenata za poboljšanje tla.

Šupljine koje gliste stvaraju omogu uju vodi, kiši i natapanju da prodru duboko u tlo, umjesto da oteku s površine zajedno s gornjim slojem. Ti runel i i dosežu duboko, sve do 2 metra ispod površine.

Druga važna stvar koju treba uzeti u obzir je injenica da ako imaš veliku koli inu glista u zemljištu, ne e ti trebati mehanizacija za obradu. Gliste ne ošte uju nježno korijenje, što se esto doga a kod mehani ke obrade. U stvari, možeš imati krupnije

plodove i osjetno ve i urod nego uporabom mehanizacije.

Ako na zemljištu imaš brežuljaka koji se ne obrađuju, pusti na njih glista koliko god možeš. One će bušiti svoje hodnike po brežuljku, a kiša i vjetera će njihov izmet malo po malo naplaviti u niže dijelove, što će s godinama izravnati zemljište.

Naglašavam činjenicu, daje zbog uporabe umjetnih gnojiva i kemikalija oko 80% obradive zemlje u Americi oštećeno i uginulo manje produktivnim, esto je jalovim, sve zbog bezobzirne primjene umjetnih gnojiva i otrovnih zaprašivanja. Nema pitanja daje najbolji put oporavka toga zemljišta za maksimalnu proizvodnju rasprostiranje velikih količina glista, kako bi svojim otpadom revitalizirali tlo. To će zahtijevati uzgoj milijuna i milijuna glista i milijune tona njihova otpada.

Proučite kataloge „Strout Realty“ kompanije i agencije „United Farm“. Stupi u dodir s onim što je više moguće trgovaca nekretninama, da vidiš koliko se imanja može kupiti ispod cijene. Velik broj oglašanih mjesta se mogu kupiti za manje od polovicu tražene cijene. Zašto? Obično stoga što se ne može živjeti od zemlje obrađivane na tako destruktivan način kakav se danas primjenjuje.

TOLIKO LJUDI UZGAJA GLISTE! Mnoga uzgajališta glista traže putem oglasa gdje bi mogli kupiti gliste, jer nisu u stanju zadovoljiti potražnju. Mnogi navode da će prodati gliste i kupiti sav višak što ga

mušterije proizvedu. Već su se mnogi poduzetni ljudi i žene svih uzrasta uključili u ovu vrstu posla, bilo nuzgredno, bilo s punim radnim vremenom. Zbog kojeg razloga i ti ne bi mogao učiniti isto? Kupi Shieldovu knjigu o kojoj sam govorio u prethodnom poglavlju, proučite i mogu nositi kako ih on zacrtava, pa sam prosudi jesi li sposoban za posao koji može biti jako unosan. Mnogi su tako učinili. Možeš i ti.

Pocni živjeti s ciljem!

Bježi od depresije...
preseli se na pravo područje

radi hrane
radi ekonomske
sigurnosti
radi vlastitog
samoodržanja

22.

Uživaj u životu kakav si sanjao

*Države i obitelji je uništila inflacija,
nemoj se poigravati s takvom opasnošću,
sušenjem uvaj višak svoje hrane,
dok drugi kubure, ti eš se oporaviti brzo.*

*San je ostvaren! Tvoje vlastito gnjezdašće,
gdje možeš po volji raditi, igrati se, odmarati,
ili kao majstor za sve, u nekom omanjem mjestu
pomagati drugima. - Kakav užitak!*

*Pomisli samo! Potpuno novi na in života
pun slobode i nesputanosti na vlastitom posjedu,
bezbrižno se možeš naglas smijati,
i osje ati da nisi živio uzaludno.*

Imaš li ključ što otvara vrata novog po etka? Najlakši, najjednostavniji i najprihvatljiviji na in da postaneš mediokritet, prosje an i bezna ajan tip je ostati u gomili i gnjiti. Tko bi htio biti nitko?

Jasno je da shva aš kako gornja re enica nije tebi namijenjena.

Ve sama injenica da si uspio pro itati dovde ovu knjigu dokazuje mi da si, barem što se pojedinaca ti e, stvarno zainteresiran za decentralizaciju velikih urbanih centara koji su preplavili naše velike Sjedinjene Države.

Kao što sam nastojao istaknuti na ovim stranicama, veliki gradovi su definitivno potrebni. Ali to ne zna i da ti i ja moramo biti osu eni da u njima zatvoreni živimo životom bezna ajnih jedinki.

Ti i ja smo nesumnjivo zainteresirani za konstruktivno samoopredjeljenje s obzirom na to gdje emo živjeti i što emo raditi. Ako nam smeta buka, smog i drugi razdražuju i uvjeti s kojima se susre emo u gradu, onda žudimo za životvornim, osvježuju im zrakom seoskog podneblja, pod plavim nebom, okruženi cvrkutom ptica i hitrim promicanjem malih poljskih i šumskih stvorova.

Zanima nas imati vrt u kojem se može organski uzgajati vlastita hrana. Nekoliko hektara na kojima možemo držati biserke, probranu perad, pokoju malu dekster kravu, nekoliko patuljastih koza, p ele za vlastiti med, a povrh svega uživati slobodu u stupnju koji je u gradu nemogu e dose i.

Prednosti života na selu su mnogostruke i bezbrojne i životno važne.

Uzgajati vlastitu hranu, vlastito svježe vo e i povr e u tolikom obilju da, osim onoga što nam treba za jelo, ima dovoljno za sušenje i spremanje, bilo za zimu bilo za prodaju, što svakako pomaže tvom prora unu.

Tvoje vo e e donositi više savršeno zrela ploda nego što ti treba, s kvalitetom i okusom koji se ne može na i u gradu, pa višak možeš u pravo vrijeme osušiti za smo nicu ili za tržnicu.

Tvoje jato biserki nema cijene zbog svojih stražarskih sposobnosti davanja znaka za uzbunu im se nešto strano približi, bio to ovjek, ptica grabljivica ili zvijer. Vrijednost njihovih jaja i mesa ima prednost u tomu što ih je lakše hraniti i držati nego drugu perad.

Tvoja perad ima veliku mogu nost osvajanja kotarskih i drugih izložbi, uz njihovu sposobnost smanjivanja cijene jaja, posebno ako ti sam uzgajaš glavninu njihove hrane. Ako se mudro postupa, njihova tržišna vrijednost, posebno dostavom pojedina nim obiteljima, izvrstan je izvor prihoda. Kao gnojivo, njihov izmet nema cijene.

Tako er za miješano gnojivo mogao bi držati izvjestan broj irskih goveda pasmine dekster, s kojima je lako postupati, poslušne su i dovoljno malene da ih se nekoliko može držati na nevjerojatno malim površinama. Njihovo mlijeko je skoro isto kao i kozje, tako da ga možeš jesti bez straha od pretjeranog curenja iz nosa, što se doga a s kravljim mlijekom s mljekarskih farmi.

Ne smijemo izgubiti iz vida male patuljaste koze, koje rijetko prelaze 50cm u ple ima. One su posebno opisane, zajedno sa svojim vladanjem, pojavom i t.d. u poglavlju „Patuljaste koze“.

P ele su ponos i radost svakog p elara. Med tvojih vlastitih p ela nema nadomjestka, med koji nije razrije en, ni grijan ni patvoren.

U svemu, možeš li zamisliti ve e bogatstvo nego što je nekoliko jutara zemlje - ili toliko koliko ti se prohtije - u otvorenu prostranstvu, u slobodi i nesmetanosti i svim onim što uz to ide? Sve na mini-imanju može biti produktivno. Ako imaš dosta zemlje, možeš saditi drvene sadnice za pošumljavanje. S malom radionicom možeš dati maha svojoj mašti i sposobnostima.

Ako si i sam u neku ruku majstor za sve, možeš napraviti posao kao popravlja , što je veoma traženo u malim naseljima. Iznanenadio bi se kad bi otkrio koliko farmera traži majstora za izmjenu razbijenog prozora, ili slomljenih šarki, za popravak pumpe ili vjetrenja e i ak za postavljanje elektri nog stupa.

Dopusti da te razuvjerim od ideje, da e tvoje preseljenje na mini-farmu biti samo med i maslo, da eš imati viška vremena za besposlicu i provod. Sasvim suprotno! Tvoj uspjeh je u izravnom omjeru s vremenom, strpljenjem, naporom i radom koji uložiš u projekt. Ako te ovo ne uznemiruje, idemo dalje.

Ako imaš djece, ona zaslužuju daleko više od obi nog pomišljanja o svrhovitom životu na selu. Žalosno je gledati kako je sami temelj na kojem je Amerika narasla do današnje veli ine, naime obitelj i djeca, daleko otplutao od svoga polazišta, pa se ini daje Amerika izgubila dio svojih vrijednosti koje su je u inile velikom. Tajna pouke djece ini se izgubljenom. U emu je bila ta tajna? U obavljanju svakodnevnih obiteljskih poslova pod brižnom paskom roditelja. Ovo se može lakše ispraviti ako se živi na 5 ili deset jutara zemlje nego na bilo koji drugi mogu i na in.

23. *Zaklju ak*

Došao si do konca ove rasprave o životu sa smislom samoodržanja.

Naravno, je ne mogu znati, jesu li moje vrijeme i napor koristili. Moglo bi se re i, jer ja osobno više volim živjeti na selu, da sam napisao ovu knjigu da se rasteretim, da kažem svoje i potrošim višak energije. Me utim, ako išta znaš o meni, bit eš siguran da se o tome ne radi.

U prvom redu, ja volim život napolju, a pod tim ja mislim prirodu. Re i da ne volim velegrad i gradski život bilo bi izvrtnje injenica. Ja sam uvjeren da je Svemogu i Bog, naš Vje ni Stvoritelj, imao na umu da živimo, uživamo i iskoristimo sva dobro instva što ih pruža život s prirodom.

Bilo bi posve smiješno da itko pretpostavi kako bi svi trebali napustiti gradove i oti i na selo. Malo svijeta je sposobno mentalno, duhovno i tjelesno živjeti blizu prirode i u skladu s njom, u društvu s drve em, biljem, cvije em, p elama i pticama kao svojim društvom. Ve ina svijeta je oporativna, nestalni su, nesigurni i neodlu ni ukoliko nisu okruženi mnoštvom. Mnogi su, razumije se, društveno usmjereni, pa sama pomisao na udaljivanje iz njihova okružja u svrhu po imanja novog života, novog na ina života na selu, ini im se odbojnom.

Pa ipak postoje mnoštva koja, svjesno ili ne, ekaju pritisak dugmeta da bi se uputili na selo i živjeli život s ciljem, traže i sre u i opstanak. Da bi udisali ist i nezaga en zrak. Našli na ina kako hraniti tijelo hranom posve slobodnom od otrova. Otkrili svoje duhovno ja, sposobno tražiti ono što gradski život ne može pružiti, naime, slobodu, ekonomsku sigurnost i razlog i smisao vlastitog postojanja.

Ne mogu ni naga ati, kakvi su tvoji dojmovi nad ovom knjigm. Ako si voljan, ja bih bio zahvalan za nekoliko rije i o onome što misliš. Meni e po svoj prilici biti nemogu e da ti odgovorim zbog poplave pisama što mi stižu sa svih strana svijeta. Nemam tajnice, ne, nijedne. Ja sam obavijam svoj posao, uklju uju i i tipkanje knjiga (koje obi no moram dva-tri puta pretipkavati prije nego budem sasvim zadovoljan njihovim sadržajem). Budi, dakle, strpljiv i široko-

grudan i shvati da bi rije od tebe meni bila blagoslov i ohrabrenje, koje bi me nadahnjivalo u mojim budu im pisanjima.

Ako i kada budeš slijedio preporuke ove knjige i pošao u Božju pomla uju u i osnažuju u prirodu, molim te, javi mi gdje si.

Tvoj autor
Dr. N. W. Walker

24. *Epilog*

*Kakav divan užitak biti ono što želiš,
kad kupiš i zaposjedneš nekoliko hektara!
Bez radnog vremena i prijave dolaska na posao,
pošte en negativnog odgovora s drugima.
Ova velika Amerika, s tri milijuna
i 600 etvornih milja površine,
iju slobodu i nezavisnost zavide milijuni,
koji nemaju i ne mogu posti i ono što mi imamo.*

*Moja posljednja preporuka je, sada kad se rastajemo,
nakon što smo prou ili mudrost ove knjige:
- Gledaj oko sebe i na i eš u ovoj velikoj zemlji
pravo mjesto za sebe, s poljem, ili gajem, ili potokom.*

*Obi i sav svijet i uzalud eš tražiti.
Nijedna zemlja nema ono što mi imamo.
Imamo planine i doline, pustinje i ravnice,
i dobru prigodu i lijevo i desno.*

*Zbog same ljepote svega na zemlji i na nebu,
ptica i p el a i bi a što lete,
cvije a, drve a i vrtnog obilja,
nema boljeg doma na nekoj drugoj obali.*

*Ne tr i za dugom, koja ne traje dugo,
na pet ili deset jutara imat eš svega,
dobre hrane i vježbe, i istog zraka
i zdravlja što se kupiti ne da.*

*Ovdje u prirodi možeš živjeti svoj život
u slobodi koju se ne smije prezreti,
posao bit e ti plodan, bez ikakih sukoba
koji prate one što uzalud tr e za sre om.*